

~~11729-21-2~~

№ 3

5

Ударник

UDARNIK

SƏVETSKƏJ LİTERATURA
KOMI XUDOŽESTVOA
Z U R N A L
ЛЕЗӘНБ ВКР(В) ОК да ОРГКОМИТЕТ
№ 3 — М А Р Т

С	I. ВОКАН—98-өд кварталын	1
Б	ВЫЛЬ-ПАШ—Палаззаса ударникјас-	
І	лөн марш	11
А	ҢОБДИНСА-ВИТТОР—Комі море	11
Р	ВЛ. ЛАТКИН—Коммуна „Восковец“	12
Д	ҢОБДИНСА-ВИТТОР—Ғиман	19
П	ВЫЛЬ-ПАШ—Буксирён	21
І	ҢОБДИНСА - ВИТТОР — Выль-Пашлы	
Г	пісмө	32
У	<u>КРИТИКА да БИБЛЮГРАФИЈА</u>	
	ШЫЛАДОРСАМИШ—Кымын-кө кыб	
	творческөј вопросјас жылыс	33
	САН АНТУС—Мітрук Јак гижөдјас	
	жылыс	37

Обложка вьлын вөрфронтвьвса ударникјас:— ЈЕЛОХИН ПІЛА („Колегов“ бригада);
ПОТАПОВА МАРИЈА („Вьль доз“ бригада); РАСПУТИН В. (Виґабөж вөрпункт).

НЖ Коми
1-1

И. Вокан

98-өд КВАРТАЛЫН

г.п.б. в Лигр.
Ц. 1933 г.
Акт №491

(Очерк)

I.

Быд лун, мыјон төдчыштны кутас жуғид вуждорыс, Вадрюбок бердса баракыс петоны піла-черјаса јоз. Векныдик, бдва төдчана сор-таса тугјод нукјодчөм гезјоя вегласоны-мунөны асланыс делавкајасө—пілајасөн, черјасөн, вөвјасөн. Зуртаи өзөс бараклөн медбөрјаяс вөвыштлас, колтчөм морт терыба вөвалөмөн сүбдас чукул сажө вошөм бжсө—і бара недыр кезө лөһлө барак немеја вугралап жуғид козјас пөвсын.

Імјіч колхозлөн бригада петіс уж вылө. А сөсө, парабн-парабн, косталөмјасөн, кутасны мунавны уж вылө өткаолюјас Најө олоны барак мөдјыңјас, рытыввыс вөжөсас. Секи ставыс олома јоз і оз дыр налөн узем, но дыр нүжалө мөдөдчөмныс. Візөдласны муныс колхозныкјас вылө да кызчө лішнөјыс петвсө ывлаө—ношта өтчы! шензыштны көзид вылас, а пырөм бөрын бара кытчөкө крукаслыны да гозыс-мөдыс чорыда, куснөдлөмөн сөткыштыв. Најө ачөны, мыј некод колхозныкјас піыө оз бергөдчыс, оз сулышт, оз талаө туг вылад. Некод оз лунјыв баракад. Кодкө бытчө тојлалө најөс, термаөмөн петоны уж вылө. І сізі лунмыс-лун, төлысыс-төлысө. Мыј најө тыртөны? Мыј најөс вөтлө уж вылас? Тајөс өз-на вермыны гөгөраны рытыввыс жынјыс өткаолюјас. Дыр да мөвпаліг тыр сөјөм бөрын најө, кватитчасны-да—прамөј жуғид-нын. Сек сөсөа щөщ термасөмөн, парабн-парабн, коді возындык, коді бөрмнжык, косталөмјасөн мөдасыс уж вылө.

Заводитчө ужалан лун,—кодјаслыкө ыжыд долыд да нымкод вајан лун, кодјаслыкө сөкыд, но вөжөрөн корана лун, кодјаслыкө-і сөмын на нажетка перјан лун.

А рытнас, ромдан дор, кутасны бөрннн вөавны баракө піла черјаса јоз. Петігөн-кө термөдлө лун, пыргөм термөдлө музөм. Лок-

талөны гырыса вөвалөмөн, лымјөсөм пөл-помјасаөс, лымјөсөм туніаөс, локталөны пер-вој параа јөз, сөсөа, коркө, пөмдан дор чу-көрјасөн вөвалөны колхозныкјас.

Медвозча вөвыјас пырөны век рытыввыс жынјө. Најө вөасны, да, первој пукаласны, пөртчыстөг-ні сөјтөг, еща сорніаөс, і сыла, мыј мөстөма візөдөны тыртөм варјас, мыј вождык-на налөн пырсөма, мыј колө лөбөд-ны-короны сөјан,—најө век скөбжыкөс да ундыкыс лөзөны јортчана кывјас.

Сөсөа рытыввыс жынјө вөвалөны мукөдјас, торјөн-торјөн, разіпел, медбөрјаяс нөшта музөс да кывтөмөс, но мукөд серті зымжык-өс—терыба заводитасны сөјны, а сөјөм бөрын нүжөдчасны нар вылө да кутасны мөв-павны аскіја лунјас јылыө.

Ундыкыслөн секи век кокніджык сөлөм-вылас, ундыкыс өблөмавыс сек кутөны до-лыдлун, коді овалө ужалыө мортлөн уж вө-чөм бөрын. І зик сыпонда, секи најө матыст-чывлөны мөвпјаснас асыввысжынјын олюјас бердө. Быдөн аслыс ног, быдөн асвыјөзчыс, но ундыкыс секи пыдысанжык мөвпыштаөны колхоз јылыс, најө өтувја ужалөм-олөм јы-лыс і выл мөвпјас, вождык вөвалытөм мөвп-јас чужөны секи најө јурјасын.

Кор тырө тајө жынјыс олыөјасөн, сек некыз оз ескысөы, мыј најө пырсны өті уж вылыс—сөдөм разіпел оломөн өвтө вөлі рытыввысжын баракыс.

І коркө пөмыдөн-нын вөваласыс асыввыс-жынјын олюөјас. Најө локталасыс чукокрјасөн сіз-жө термаөмөн, сөдөм-жө музөс, өвіјас зев сурөөс, мөдјас варовөс, горалөны том гөдөсјасөн. Најө вөөм бөрын барак заводит-чө жуны. Терыба ідралөны вөвјас, терыба котөртлөны контораө, а сөсөа ставөн чукокр-чөм бөрын пукалоны жоң шөрын сулалан ыжыд пызан гөгөр сөјны.

Куза-на відчысө возын төвса рыт. Со-јөм бөрын, пу етенјаса барак асыввысжынјын

кылаоны сорнијас луноа Ужалом жылыо, ужалан одјас кыподоом жылыо, чорыд да зельид уж дисциплина жылыо.

Помаоис ужалан лун.

Ваdжу бок гартыштчома рудов пемыдөн. Пуксё төвоа кымора вој. Нёжјоник, пыр отарё јонжыка-і јонжыка сукмё сынодоыс, сылоны-волоны отка вичтасјас, ставыс поро оти пемыд оржавлытом массао.

Пуксё вој—шојтчог баракын олысјаслы, аския лун кежло выч вынјас, жуждыжык мөвијас чојом. Сугдоны зуртны барак одосјас, оз кин ветлодлыны барак гогорын оодоалан мыгорјас. Помаоис ужалан лун і барак вошд—сајодчо ставнас кымора вој шебрас уло.

Сомын ошинјасыс оржавлытог косоо лым выло бијаслон југрыс, лоалло пемыдас аския лунон. Абу орбм, а сомын кост, медым аски, мыјон тодчыштны кутас југыд вуждорыс, бара терыба петны вөрө, лунө.

II.

Најө волісны татчо арнас,—первојја јөз. Рытыввывжынјис бараклон воли пуста-на. Најө волины холон і холон овмодчисны ыжыд тыртөм баракө. Колхоз „Лјич“ сек помалис арса ујјас, став выныс воли бетөма наж да пук-

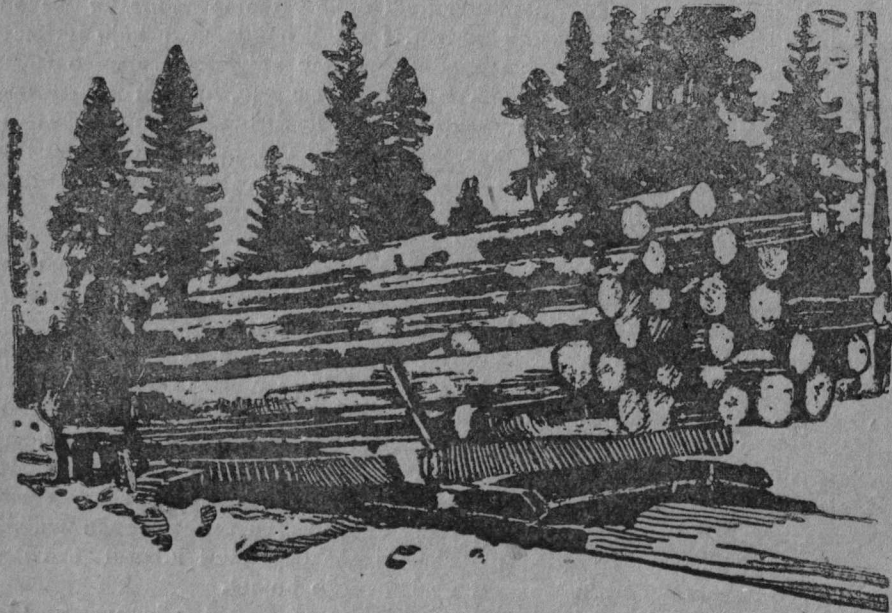
тасјас ідралом выло і сомын медокотитмојас-со воли ыстома вөрө.

Тајө помтоом, жежыд веттөдыс му вылас сек ез-на вөв. Куз лыска козпујас шувгисны—нещкысисны арса козыд да скөр төв ветлодлоом улын. Оти сешөм луно, Ваdжу бок бердса баракө локтисны нојјасон хол морт, а аскияс петисны вөрө—пөрөдчыны.

Тани пасталаыс парма,—голнөј коз бмдмоны гөптөс да вушкөо нур вылын. Ыжыд шытөлон најө пласткысалисны му бердас, посмидик мортјас терыба сувјисны лыдтоом лапјасо,—пастөгыс портчөдалисны гырыс козјасөс, а сылыс чорыд лапјаса кышансө чукөрталисны гырыс чукөрјасө да сотисны. Тајө озтасөм керөмыс воли зев манито најөс. Најө скөралисны, но век вөчисны војө асыныс ужсө—быдлун кујим да жын кубометрон морт выло. Колөм во, Симан јагын, најө вөчлисны 15-16 кубометрөз. Сыла өни некыч ез вермы миритчыны 3-4 км. выло, скөралисны, но најө волины зев упорнојөо—ез пышјини мөдлао, ез короны „буржык“ места. Најөс воли татчө индөма і најө ужалисны сиз, кыч воли колө.

Кор уоі медвоzza лым да почыны кутис кыскасны, воисны содтөд јөз—кыскасысјас. Кералом козјасөс векнидик да куз, чуклөд-

Фото—Пельмеговлон.

Ударница Старцова јигуј куза кыскө быд лун 20-25 км. (Вицабөж)

дан-муклөддан туйдө кутисны кыскавыи ка-
тшө вылө. Рытыввыжынjö локталисны кы-
мынкө ужалыө откаоолыөяс. Откымынјас ов-
мөдчалисны асыввыжынјө, колхозникјас бер-
дө. I вöрын, 98-d кварталын, щөкыджыка
да унжыклаын кутисны кывыи морт гөлөсјас,
чер камгөм шыјас да пиләөн өтоама оылөм.

Сөсөа пукоисны жөныдк төвоа лунјас.

Өнi гырыс бi кывјас ез тыдавалыны пар-
маын. Лыс лапјас өнi ез сотны. Луныө-лун
пилә-черјаса јөз, асја пемыдоан петлисны ба-
ракјасыө да муналисны асламыс феланкајасө,
а рытјасын бөр воалисны өнi шогабө-і рада-
бө. Ödjö гөнтө кад, кадыс скачитө војјасөн,
гөсөн. I көт ескө щөкыджыка веләдлөны
кагшө вылө кертыра дофјас, көт унжыкла-
ын кылө чер камгөм шы да пиләөн өтоама
оылөм, сөмын щөкыджыка кутисны воалы-
лыны вөрпунктоан вескөдлыөяс, сәјөдөм
тревогаөн щөкыджыка виқөдлывалыны рытыв-
выв жын баракө да сы бөрын пырны асыв-
выв жынјө өорнитны мыјылыөкө дыр да
төоа.

А аскінас, нөшта суровжык чужөмјасөм
четчөны бригадникјас, асја козувјасыс нөшта
вежөывтөг-на зирдалөны јенөжын, а најө
петөмы-нын уж вылө. Ыжыд шытөлөн плаот-
кысалөны сук лыска козпујас, зельда вөрөны
мукулјас—луныө-лун унжык пу пөрө, унжык
удитөны вөчны кер. Но тревога оз чін.

Кунөра кымөрјас ещөн тревога кутис ву-
расны колхозникјас пөвсти, зелөдөм чуқырөн
өшјывны бригадникјас чужөм вылө да лунја-
сын, ужын пикөдчыны пыр өтарө терыбжы-
ка да јаржыка вөран, летчан вез моз зелө-
дөм сөнјасын. Тревога сөдi i упорнөјжыка,
мыјөн кылыштас југылдөн ловшыыс уөла-
өисны чуқөрөн поснөдик јөз гырыө козјас
вылө i быд лун вермывалисны.

Өнi асылө уж вылө петигөн (төдисны ез
та јылыс козпујас?) бригада өнi мортөн лоi
ещажык. Быдлувја петыөяс пын өнi морт
сенi ез вөв. Сөмын петыөяс сы јылыс ез
шогыны, ез бергөдчыны туй вывоан, најө
весөг ез сувтыштыны. Зывека виқөдлыны
інастөм өінјаса нар вылын нукуыртчөм морт
вылө да нөшта ыжыджык көсјөмөн, чорыд-
жыка виқөдөмөн петисны уж вылө (төдисны
ез секі козпујас, мыј өскор-на ез воштывыи
асланыс радеыс сымында јортөс, мыјдта
пөри секі, сiјө лунас). А рытпас, кор воисны
уж вылыс бригадникјас, колчөм морт бара-
кын ез-нын вөв. Најө муном бөрын сiјө петис
баракыө пилатөг нi чертөг да мөдөдчiс ма-
тшжык туйдө өиктаан. Пилатөм нi чертөм—
сiјө вөлі мырөдөм бордјаса, а өдлөм вылас
өкыда кыскіс јортјаслыө јанөдава кывјасөс

Фото—Пелмеговләөн.

Пөрөшкін Виссар Івліч—бригадаын
бригадiр

да пөрыс козјаслыө најана сералөмсө. Кы-
кө ез төдны козпујас, кодi сiјө пилатөм нi
чертөм мортыс?! Тәјөс абу өкыд гөгөрвоны.
Но најө некыз ез вермыны төдны, мыјла
секі ещажык јөзыс, чинөм јөзыс вермысны пө-
рөдны унжык дај буржык јортјасөө налыө.

Возө бара зөвтөм, упорнөј лунјас. Асы-
лын терыба сојыштөм, лунын ыжыд уж, ры-
тын муз сојјасөс да кокјасөс шөјтчөдөм да
вежөрөс крепмөдан өорнiјас.

Кельд дон көзыд лунјас вежласисны пур-
гајасөн, төвјасөн. Но көзыд нi пурга ез лун
најөс вөрө петөмыс. Најө бөстөмаөө ыжыд
көсјысөм i сiјөс колө вөлі вөчны, көт мед
мыј. Өнi асылө најө четчасны да—ставыс
вөлі тырөма. Најө ез төдны асымыс олап-
інсө. Јенөжыс вөлі лөз да долалис му вылас
вөвалытөм көзыдөн. А муыс, бытөө вылыө
чужөма, ставыс вевтысөма-тырөма топыд
да жужыд толаөн. I сыла, мыј ываавыс, вө-
рыс вөлі вөрөддытөм, нинөмөн ез кақтыс
ыжыд уж, сетчө пунктөм јылыс—ез петис
шоныд баракыс, ез ыштөд уж вылө. Петан
кад воис—өткаоолысјас пыө өткымынјас ез-на
четчывыи нарјас вылыс, мукөдјас шөјтисны
баракөд да щөкыда виқөдавлисны бригадник-
јаслаан.

Бригада секі өормөдчiс. Откымынјас вөлі
заптысөны-нын јос кывјасөн, медым кор ков-
мас кақтыштны налы та јылыс. Но бригада
петис. Мыјкө дыр бергалисны чуқөрөн кык

выла, вужраоіс шотчан чужомјас вывті да шомоаоіс пемыд нар увјасо, барак пелесјасо, колуј чукорјас сајо. Барак жој шорын ломтыоіс доналан корт пач, оналомон кајіс жарыс, паокдчалоіс евенјасој да пуккылаоіс — гыалоіс ојос дорјасын да ошы увјасын.

Ставыс воі ас местаас і бригадір—Віссар Іван заводітіс. Сіјо оорнітіс прорыв жылыо, сталінскөј поход жылыо, ојјас содтом жылыо і бригадаын чорыд, воылатом чорыд дісціпліна жылыо.

— Сталінскөј поход-кө—сіјо мјянаы мед-војдөр дісціпліна. Лабмыны оні оз поч. Лічодчөмөн ужавны, сорті-кості петны-пырны, кор окота летчавны гортө—ме ногөн лоны оз вермы. Бригада-кө—мед бригада і воі, ставон, мыј вермомыс ужавны помөз..., а коді торјөдчас котырыме..., секі бригада ачыс шуа, мыј сещөмыдкөд вочыны...

Бригадір помаалоіс да медвојдөр чөвтліс оінјасо аслаас јөз јурывтыс ылајык нарјас ылаас. Сеңі откаолојас і најө, бытө, оз кывзыны, откымынјас кујлоны, мукөдјас варө-вітоны. Но бригадір төдө, мыј өті кыв најјас пель бөкті ез мун і бригада зоынас быд сдукын воі кыла шөјс бокоаы да зілө кызкө төдчытөмжыка (мед оз шум баквалітчөмөн) неткөдлыны асоыныс ужалөмсө.

Сесоа бригадір кышовтіс оінјаснас аслаас бригадыкјас чужомјас вывті. Со. Полін Пөдөр, смоа сөд оінјаса, лашкөсынік тушаа морт. Гражданскөј војна заводітігөң, сіјо мунаіс Гөрд армијаө первој доброволөчөң. Сіјө зев музлатөм і вермас віотавны, кыоаң сіјө петө, сылаң музлатөмалуныс—кызі судкјасөң нурјасөд да болотажасөд, воө нөң крошкі боотлатөг пышцісны пленө сурөмыс Польшааң 600 верст. Со Грігореј, кодлөн шујга кок пөлыс ківомлөсөн жеңыдкык веокысоыс і өңі-на повлөдлө немжежлаас повнітөм выла лыас пөрөм јөдро осколок. Со мукөд пөрөдчыөјас, Конаков Стөпааң, Петыр—налон ставныслөн візөдөмыс өңі зев стрөг, сыла, мыј оорнытөны көрткөд чорыд уж дісціпліна жылыо. Со, кыскаоыөјас—Марјас, Матренајас—томынік нывјас—комсомолајас, кодјаслөн нер-на вір јайыс, но чорыдө-өңн вежөрнас і сыла оз наргывламы оөкыд уж вылын. Төдө асоыс јөзсө бригадір бур бөксаыс і омөлік бөксаыс і өңі німкод сылы, мыј најө ставныс кутөны сөломаныс өті тор, өті мөвп.

Бригадір кумиуні аслаас јөз вылас візөдіг, вөрчыштліс став тушанас, сесоа мөд горөяңн, кыз овывлаө мукөд дырјі ужаліг костјасын сөраліг-шмонітіг моз шуіс.

Фото—Пельмеговлоң.

Улашов јорт ударнік „Вөрфронт“ колхозыс (Куломдін р-н.).

— Но сізөң-кө, вајө сөсоа варөвітнм... делө јывоыс мыј шуасны кыскаоыөјас?... мыјкө тај ті качатчыны кутінны... ојјаснад?

Віссар Іван паныдаоіс оінјаснас кыскаоыөјас бригадіркөд і воіө каңаліс, мыј оінјасыс сылаң візөдөны төдтөма, кыз бөкөвөј морт выла. Сіјө вајөң-өңн кыліс ас вылаө кыоаң-кө тешкода візөдөм.

— Мыј шуасны кыскаоыөјас?

Конаков—кыскаоыөјаслөн бригадір аңціс ставныс перјана оінјасөн візөдөны сы выла. Сіјө сувтліс коқјас вылас да бөрпукөіс, вең-јыштіс места вылас, сөсоа бара заводітіс четчыны, четчігас сылаң петіс (звенітөмөн):

— Мыј-нө ме?... ме шуа, төварышјас, мі ударнөја ужалам, мі ударныкјас...

Быдөнаөң ділкмуні сөлөм вылас, бытө пукөіс кушөмкө гудыр, нілег тор. Ез лөмыд лоі Віссар Іванлы. Откаолојас дорсаң кыліс гораа сөрөктөм.

Сувтіс Конаков Петыр, медјон пөрөдчыө бригадаын да гораа, ставсө вевтөмөн шуіс:

— Ме ногөн, кыскаоыөјас оз колтчымы пөрөдчыөјасмо, вернө шуа ме, Марја!... Вөт-і ставыс—Петыр сөраліг тыр пуктис асоыс лапасө томынік, збој ныв пельпомјас выла. Гөгөрыс сөрөктисны, но Марја ез сөрөкты, јурсө лептытөг веңјыштіс ылајык Петыр сөкың кјасыо.

Кості помаөіс собрөныө. Кызкө ез клеј-ітчыны сы бөрмы оорнјас. Кыскаоыөјас јө-

лыо еорні еовтісны да ставныс чова сөг-
лаітчісны Конаков Степан предложеноөн.
Коді торкас кычкө уж дисциплина, бригадир-
лы жүртны ставныслы і секи бригада ачыс
жуас, мыј сыкөд вөчны.

Собранныо помасіс. Сөмын дыр-на, нар-
выламе кујлігөн, быдөн торіөн думажісны
сталінскөј поход жылыс, дисциплина жылыс,
нөшта зельдыжык да упорнојжык ужааом
жылыс да нөшта—Конаков гөгөрвотөм еор-
ні жылыс.

IV.

Конгораны, сводка пөв выламе, „Ілліч“
бригада уж жылыс показателјас куім лун век
өтарө кәісны вывлаң.

А нөмөд луннас крута кусыңтис уван.
Кыскасы-јаслөн мыкјө орі.

Виссар Иван рытнас летчыліс вөрпунктө,
а пыріс баракө-да, өтө лолыштөмөн ставны
гораа вөсталіс.

— Конаков Міхаіл Ныкітјевіч гусөн пыш-
јома бригадыс да пырөма ужавны деоват-
нікө!

Некод торја ез дівујтчы ны ез шыңы.
Ставныс спокојноја кујлісны нарјас выламе.

Фото—Пельмеговаөн.

„Выл доз“ колхозса бригада боотө вөр-
пунктса ветлабдан гөрд нөмөд. Март І лун
кежлаө заданно тыртөма 100% вылаө.

Чужөм чөвын сөмын кылісны гоз-мөдыс
сөткыштөмјас да Марја јурсө лептыліс, ду-
мајтөмөн шуіс пыпырыс:

Вот, сіјө да..!

Иван, пөртчыстөг ні пуксывтөг, боостіс
жожеыс асыс куснасом да чукрасөм тет-
радсө, корөсө бригадалыс өпісоксө, көні
гырыса аккәлөмөн пасјалөма вөлі нөм-овјас
да өвлаті дыр гөјжөдліс карандаш помнас,
чкөз өдөдөс—тыртис. Сөщөм өөдінјасыс
вөліны кујмавын-нын. Нөшта өтчыд став
вывтыс лүөдіс карандаш помнас да думыш-
тіс асылыс: „дашкө-і бур вылаө“.

V.

Аскі рытнас, өөрөнікөн-нын, бөр воіс өк-
тө ыстылөм морт.

Бригада вөлі сөмын-на удітөма сојны да
өткымынјас кутчөсөмаө поснідік ужјас бер-
дө. Баракын, быдлуна ещөн кылөны музөм
јөзлөн шочынык шыблаан кывјас да узы-
јаслөн ныргорөн коргөм. Тајө лун-војө вөр-
пунктса быдлуна-на воылаісны вылыс-выл
јөз, вөчавлісны собранныојас да быдөн, пө
петтөчыс вөсталісны куз докладјас. А өтка-
оысјас пын, мыј ез өөрніталыны најө, бри-
гада век-на ез котыртчы..

Пыріс баракө да некод ез-і пыдді пук-
ты, чәјтісны ывлаө кодкө петаліс. А кор
матыстчөс білаңө, ставныс кыпөдчөсны да
өтарөаң і мөдарөаң кутчөсны кывны жуаөм-
јас. Сіјө термастөг пукоіс нар вылаө, пөртчөс
тепыојас, шапкајас і пыр мыкјө чөва, гуө-
нікөн шпынјаліс.

Сөк кыліс ывламын, өшің уамя уна гөлөс
шыјас.

— Унаөн?... вөстав колөкө Семен, а то-
өд.. пычралам! Виссар Иван сөраліг тыр чет-
чөс пызан сајөыс, лептыштис гачсө да тер-
пеннөмыс петөм морт ещөн, ыжыд грөзөв
мөдіс Семен вылаө.

Семен щөщ сувтис, лөбөдчөс дорјөны:—
Өдјөжык, ачыд, повчы-а... мі өд тіјан дорыс
унжыкөн-на!

— Унжыкөн!—чүјөмөмөн петөс бригадирлөв
і дашкө сөкөн кутчөлас-на сөщөм нөмкөд
куча да секи гумылгаөн пырісны колхозчы-
јас. Гыңис барак, кутчөсны ветлабдыны, жуны,
пуркыны көчөдөн да уна гөлөс горөн.

— Вот-і мі воім!

Лолыштис ывлаөн, зымгіс жојас мыш-
вывеыс мешөксө јушков—колхозын јуралыс
да көвтыштис өвјаснас јөз вывтыс первой
пөтлөкөдыс, сөвса вөлю-нын увлаң леңіс.

— Но, көні мөјанам позјыс?... мі-өд ста-
вөк лөктөм... бабајасөн-і, курөјасөн-і...

Збыльыло, уна колхозныкјас чујмөмөн-і радломөн адјисны асыныс гөтырјассө. Пом ез тыдав серамлы да шмонітөмаы. Јуаісны, вютавлісны, отсаісны пыртавны мешөкјас да сојанјас, вештаісны нар вылын көлујјасөн.

Брігадір да колхозса јураые важөн-нін кыш-пын. Аскостаныс-на нуодөны сорныјас, но ещаджык верпеннөа јөз слөјмөмаөс-нін матыстчыны.

— Чукөртлім собраннө, прімітім встречнөј наен... уна-ө? Квајт со... воім ставөн... да, нөшта етіјө... Конаковтө вөтлім колхозыс. Но, а тіјан уна-ө тыртөма-нін.

— Мі-тө!—нуммуні брігадір, леыштіс гөдөссө—сгү-жө колтчөј! Вөрпунктад-тај өнөз медвозын-на-а... Мі-тө тыртам!

Сыр-на первој сорнытісны аскостаныс. Ветлөдлом да тојласөм чыныштіс, но век-на вылынжык вөліны горјас да шөкыда-на кылісны серамјас.

Пан мөз пукалө пызан дорын Мікул Іван. Кыкван кіас боотөма шаңгаөн да первој өтисө куртчас, сөсө мөдсө.

— Іван, гортад он-нын летчы?!

— Ог-нын!—сылөн зік тыр вомыс і оз вермы кывсө шуавныс, но сіјөс нарөснө сорнітөдөны.

— Оз-өд, көнкө-і летчысоы тащөм гажа-шөмд?

Іван дүгдө војө куртчалөмыс, термасөмөн, тешкода голасө нүжөдышталөмөн нылыштө вомыс да сувтөдө сінјассө шуыс морт выло.

— Оз?! Те-өд өні-на воін-а..., а ме кык лун-нін нантөг ола. Відлы нантөгыд ов-мыд... Өні вајисны-да дерт сөсө ог летчы, —уонаввыв воө сіјө да бара шпынјалігтыр заводітө вомтырнас куртчавны первој өні кысы, сөсө мөдөыс.

Колхоз організованнөја ветлөдломөа сөк-төд, чукөртөма, кодлөн мыј ем ыстыны вөрө і өні, со, шөщ өткаоысјас радөс најө воөм-лы, унаөн Іван ещөн відлаалөны гортыс ыс-төм сојанјас.

Колі рыт, а аскінас выл вынөн петіс „Ілліч“ брігада уж выло і бара терыба вө-рісны грыыс козјас гөгөр поснідік јөз, ыжыд шытөлөн плавкыоалісны пујас, медым некөр-нін сөсө не четчыны, а томынік кывјас веккыдік, чулкөдлан-мулкөдлан туюд кыскалісны најөс кавіщө выло.

VI

Көнгорамн, сводка пөв вылын, „Ілліч“ брігада уж јылыс показавелјас нөлөд лунө вөлі летчөма уван, а квајтөд луннас черні-лом нуөдөм сөд вічыс кәјөма выван пөв

помөзыс да абу-на буракө төрөма, вел выло-на кәјөма куш етенөдыс.

Өдјас пөрөдчысјаслөн кык мында вылын-жык өткаоысјасыс.

Петыр Ілла—первој лун-на таво вылын воөма вөрө. Сіјө вічөдіс-вічөдіс сводка выло да увереннөја шуіс:—Најөјаслы век мед-бур местасө сөтөны... Сөсө-і чурвічөны-өшалөны, быдлаын сінмад пырөны.. Сөщөминад і ме сымывдатө вөча!

Емөс зил өткаоысјас. Најөјас өшалісны гөрд пөв вылын, колхозныкјаскөд ортчөн Но Петыр Ілла ез сөщөм вөв. Лун-мөд мыс-ті пыріс-да адјис ассө сөд пөв вылыс Брігадныкјас серті сіјө көјмөд јукөсө абу пөрөдөма. І скөралыштөм бөрын, чујмөмөн кутіс корошоны-думајтны. Мыјла? Мыјла најө некущөма орјавлытөг вермөны вөчны 7 км. лун?

Сылөн чайтөмыс, мыј најө буржык мес-таын ужалөны, ез-ло збылөн. Сіјө ас сіннас адзыліс, кушөмі налөн вөрыс. Налөн делан-камс сөщөм-жө, көні пөрөдчыс ачыс, Ілла. Но мөднөг, сөсө некыз оз пөз вөлі гөгөр-воны налыс лыдпасјассө. І ез-на чорыда, но Ілла јурын вужөртіс выл мөп: Оз-ө сөсө-ныкјасыс ылөдчыны, нарөснө налы „унжык течны“

Асылс төдтөг, Петыр Ілла кутіс шөкыд-жыка вічөдлыны колхозныкјаслаң, шөкыд-жы-ка мөвпышталыны најө ужалөм јылыс, і кор скөралөмөн, кор чујмөмөн, кутіс каңавны выл адчыс торјас, өнөз сәјөдөм торјас.

Сурова ужалөны брігадныкјас. Петөны пөмыдөн, пырөны пөмыдөн. Ужалөны зелөд-чөмөн. Најө төдөны, мыј вөрын прорыв, мыј быд мшнөј вөчөм кер тыртыштө сіјө мөстөм гурансө, мыј најө боотөмаөе ыжыд көсјыөөм, кодбс, көт мед мыј, колө тыртны. І најө нөшта төдөны, мыј навыло вічөдөны өтка-оысјас.

Выл вомыс јөз первојсө јона музлісны. Но најө кутісны төдны, і кымын војө, сымын јонжыка, мыј воө сөщөм кад, кор вуко музөм, кор кокјасыд асныс нуөны пыр војө, кор сінвоцад пырөтарө сулалө ращкакылан пөран пу і окота, мед сіјөс нөшта і нөшта вылыс адчыны. Бытөтө релсјас вытві төв ещөн мунап да өті тор сөмын көсјан—өдјөжык. І секі он каңав-ні астө, ні уліса лөсталан сінјассө јортыдылыс, і некөдөс торјөн он адчы сыла, мыј сінјасыд секі паскыда да жыда вічөдөны.

Өтарын і мөдарын кылө грыыс козјаслөні пөрласөм. Первој нөрөвтчас, сөсө сөкыда, ыжыд шытөлөн, ассө і ортча пујаслыс увјас-сө чөгјаліг тыр, бускысас уөө лымјө і дыр-на нөшта јежыд шын бусөн лебаласын өынөдас

Потапова Мэрија „Выл доз“ колхозыс быд лун петкөдө туј бокө 9-10 км. (Виџабџ вѳрпункт 45 кв.).

жык вѳліны сукласѳмјас, мѳда-мѳд куѳа ойнасаын култѳчѳмјас, і кажитѳ, бытѳѳ тајѳс тѳдѳмѳн бригадн;кјас аоныс зѳлѳны ѳе торкны сѳјѳ сувтѳм отношѳнѳјасѳ, полѳмѳн видѳноѳны быдсама лѳбмјасыс. Но аслыныс тѳдтѳг, кадјасын, на пын вермываис-на важыс.

Најѳ тѳрыт-на ставмыс вѳліны ѳткаалыс-јасѳн. Најѳ ез вѳвны тыр, гѳтѳвѳј јѳзѳн сѳјѳ олѳм вылас, кодѳс нуисны. Мыјкѳмында, кушѳмкѳ бѳкјасѳд, надѳн быдѳнлѳн-на вѳліны кежлаѳмјас, ескытѳмјас, гѳгѳрвѳтѳмјас. Но бригада когыртѳс најѳс, ставнысѳ ѳтлаалѳмѳн, выноѳдѳс налыс ѳтувјасѳ, бурсѳ да тупкѳс, мыј поѳѳ, тупкѳс петан тајсѳ став важ колас-јаслаы. І со, талун „Ллѳч“ колхознѳј бригада, тѳрытја ѳткаалысјас, талун мѳд оинмѳн-нѳн вѳдѳдѳны рытыывыс жынјын олысјас вылѳ

да зѳлѳны, кыѳ поѳѳ тѳдѳчѳтѳмжыка (мед оз шуны баквалѳтѳмѳн), петкѳдѳны асоныс ужалѳмсѳ да олѳмсѳ.

Упорнѳј, велѳдѳчѳм ужын ѳткымнијасѳѳи ескыгѳмјас лѳбѳ гѳгѳрвѳтѳмјас вермавоѳны мукѳдјас возмѳстѳчѳмѳн, прѳмерѳн. Пѳлпом-на-пѳлпом ужалѳгѳн быдѳн кушѳмкѳ ногѳн ѳт-салѳс мѳдыслаы, і сѳзѳн, бригада зѳннас вѳлѳ јѳн, крѳпыда јѳтѳм дружиѳј семјаѳн, кодѳ бура тѳдѳ, мыјла колѳ вѳчыны увжык кер, мыјла сѳјѳ медколана мукѳд ужјасыс, мыјла ѳнѳ колѳ, мыј вермѳмыс уѳавны кык мында, кык мында содтыны ѳдјас да тыртны бѳѳтѳм заданѳѳ, а сеѳѳа, ѳкушѳма сувтытѳг, воѳѳ і воѳѳ вѳчыны кер уѳавны сезѳн номастѳз.

Бригадикъяс пышкӧснас кылісны таӧс, бѳдӧн торӧн зілісны ӧтмоза тувтчавны муӧдкӧд, зілісны не торкны бригадалыӧ йтчӧмсӧ і пышкӧснас тӧдісны, мыӧ зе ӧдчӧм ӧбкыд ужыс-і сетӧ налы право овны сӧӧ семјаас, мыӧ кодӧ бӧрынтчас ӧбкыд возыи, ӧӧ оз-ло најӧас радын, мыӧ сӧӧ ӧбкыджасӧ вермӧмыс-і сетӧ налы мыӧд долыдунсӧ да мыӧкодсӧ, кодӧ ӧдӧдӧ сӧнјасӧд вірлыс візывтӧм да чорӧдӧ віӧдӧм.

Упорнӧй ужын дорсӧ бригада, сӧӧ, јонмӧ ӧмӧн ӧмӧсыс. А кодӧ сетчӧ ӧбкыдјаслы, ӧӧ торјалӧ, а муӧд дырјӧ вуӧд і мӧдар берӧгӧчыс. Кошаков,—кыскасысјаслӧн бригадир, медсӧбкыд кадас еновтӧс асыс бригадасӧ, гусӧн пышјӧс ӧбкыдјасыс, а сесеа туыс муӧдіс сетчӧ, кытыс вербујтчӧны кулаклы ӧтсаеысјас.

VIII.

Быд лун, кор воас уж выӧ петан кад, Вадрјубок бердса бараксаӧ муӧны вӧрӧ нӧла черјаса јӧз. Первој петӧ ӧви чукӧр,— „Ілліч“ колхоз бригада, а сесеа оз-на уфӧт сајавны сылӧн бӧжыс чукыл сајас, петӧ мӧд чукӧр—ӧткаалысјас пӧвсын „Ілліч“ бригадаӧн котыртӧм „Гӧрд арміја“ нӧма бригада.

Лунјас ӧнӧ јона-нӧн куӧдс, і, ужавны-кӧ луштыр, позӧ вӧчны прамеј уна. „Гӧрд арміја“ нӧма бригада орджыӧ „Ілліч“ бригадалкӧд, і брја лунјасӧ ӧдјасыс сылӧн ез колтчыны „Ілліч“ ӧдјасыс. Сӧӧ бригадаас шӧщ Петыр Ілла, кодӧ унаног вежаалӧс мӧвјассӧ да чартӧмјассӧ асыс, мыӧла век вымынӧс ӧдјасыс „Ілліч“ бригадалӧн, і сӧмын ӧнӧ вӧліс кутӧс адчыны, матысмыны збыл дорас.

Кыкная бригадаыс, сталінскӧј поход помаеӧн, закрепитчӧсны сезон помаеӧтӧз і лунныс-лун ӧдјас мӧдӧдлытӧг ужалӧны пыр возӧ і возӧ.

Воасны лунјас, кор небыдӧк лувтӧлӧн долыштас тулыс, кор вылітӧжык кутас ветлыны шовдӧ да јаржыка шонтыны муывысӧ. Воас лун, кор топкыны-војтавыны кутас барак вевтвылыс војтва, а лымјыс роӧдсеса да кутас візывтны шорјасӧн да јомјасӧн. І сӧмын сек, кор барак рекмас-тыртӧммас, медбӧрја јӧзӧн петасны вӧрыс најӧ.

„Ілліч“ бригада асыс боотлӧм заданӧсӧ тыртӧс, сӧӧ тыртӧс шӧщ содтӧдӧн встречнӧй заданӧсӧ. Но сӧӧ век ужалӧ возӧ. Сӧӧ тӧдӧ, мыӧ вӧрзунктӧн план ез-на тыр, мыӧ колӧ-на ужавны возӧ, мыӧ быд вӧчӧм кер, сӧӧ муӧ мӧжан робоче крестьянскӧј госуударстволы јонмӧм выӧ і сӧз-кӧ,—дерт, шӧщ асламыс, „Ілліч“ колхоз јонмӧм выӧ.

Тӧрыт бригадаӧс бара премірујтӧсны і талун сы куӧа петӧны гӧрд плагӧн, кодӧс бригада ез на лезлы ас кӧеыс.

Воисны 8-ӧд деланкаӧ. Бригадир суджӧк гӧрд плагсӧ туј бокас. Туј пӧлӧн радӧм судалӧны даскык пӧрдчыс, 8-ӧд деланкалаӧн бергӧдӧмаӧс чужӧмјас.

— Но, сесеа... бара наступајтны, кыӧ кӧе вылыи!—Виссар Іван кыскӧс косоыс черсӧ да шуӧг мозыс сӧтӧс туј выӧ чургӧдчӧм козпу лыс лапјӧ.

даскык морт, коскыс черјас кыскӧмӧн, тувтчӧсны вӧрӧ, лымјӧ, вӧчны лун рудоватпемыд вӧрын.

„Ілліч“ колхоз бригада сувтӧ уж выӧ.

Вадрјубок.

ПАЛАҢҢАСА УДАР- НЫКҢАСЛОН МАРШ

(*Ғија палаҗҗаса ударныкҗаслы—вѳрфронт
выеса геројҗаслы.*)

Јаг паста рашкѳдѳм кылаѳ—
Кыпыд ужгорѳн ловѳѳѳим вѳр.
Мѳд прѳгилеткалы сылам—
Јургѳ гымшыѳн Чуим јаг-шѳр.

Парвѳја, нуѳд пыр возѳ—
Сталинскѳј армѳја дас.
Прѳпев: Вѳр вѳсна пегѳм мѳ косѳ..
Врагҗасѳс жуғѳдам—пас!

Мѳланым уҗавны тужѳ,
Чарѳѳн ворсѳ ударныкѳн чер.
Укѳѳны сывтырҗа пуҗас,
Јулан голѳдам сурс лыѳѳн кер.

Прѳпев.

Ленинскѳј орѳҗыѳѳм воѳтѳм:
Мѳкѳд орѳҗыѳѳѳ—зев уна оурс.
Крепѳѳтҗас вѳрын мѳ боотам—
Боѳтны вермытѳм крепѳѳт оз сур.

Прѳпев.

Вѳр вѳсна јѳн тышкѳ пегѳм.
Мед жѳ јуралас выл сыланкыв.
Сѳветскѳј странаалы мѳ оетѳм
Кубометрҗасѳн збој вочакыв.

Прѳпев.

Лечыѳѳѳ пѳлаҗас, черҗас..
Мѳјан ымыным ез грымакыв вѳѳ:
Вѳѳчим мѳ кујѳм оурс керҗѳн—
Нерҗѳм збој уҗмы слава да чест.

Прѳпев.

Вермѳмыд—збој кыпыд уҗмы.
Тыр победаным—сталинскѳј оам.
Вѳнны і вермыны кужам—
Ловҗа уҗҗасѳѳ пѳртны быд плам.

Прѳпев.

Выл Паш

КОМІ МОРЕ

(*Гылан кывбур*)

Ег ме аҗыв некѳр море,
Ог тѳд сылыс сылан гор;
Зев-пѳ паскыд „оѳѳѳј море“.
Абу некѳн пом нѳ дѳр.
Ег ме аҗыв некѳр море,
Зев-пѳ паскыд—пом нѳ дѳр.

Меным тѳдса комѳ море—
Помтѳм-дѳртѳм паокыд вѳр;
Кыпыд горѳн уҗѳ корѳ,
Сѳјѳ—оланҗашлѳн шѳр.
Кыпыд горѳн уҗѳ корѳ
Помтѳм-дѳртѳм паскыд вѳр.

Зев-пѳ гаҗа гыа море,
Зев-пѳ мѳча, кодыр лѳн,
Век-пѳ ворсѳ сылѳн морѳс,
Оз і дантлы некѳр скѳн.
Век-пѳ гаҗа ворсѳ море,
Оз і дантлы некѳр скѳн.

Алѳ гаҗтѳм комѳ море?
Алѳ мѳѳтѳм сылѳн сѳр?
Сѳнѳ јургѳ олѳм дѳрѳм,
Гылѳ пѳла, ворсѳ чер.
Гаҗа мѳјан комѳ море,
Гылѳ пѳла, ворсѳ чер.

Зев-пѳ жуҗыд ыҗыд море,
Зев пѳ сылѳн ыҗыд вын;
Кор-пѳ шковѳ из креҗдорѳ,
Сек-пѳ гѳгѳр мургѳ гым.
Зев-пѳ жуҗыд ыҗыд море,
Зев-пѳ сылѳн ыҗыд вын.

Алѳ вынтѳм комѳ море?
Алѳ лажмыд сылѳн шѳр?
Мед ез лѳчав выл мѳр дѳрѳм—
Страна корѳ тырмѳз вѳр.
Гора ызгы, зарнѳ море!
Комѳ мырмыс, зѳла вѳр!

Нѳбѳнса Вѳттор

КОММУНА „ВОСКОВЕЦ“

(Очерк)

Ја Вој Сарілаң матыстоігөн, Печера-ју век отаро паскало да ыждо. Гожомјасын, ыдыд тундраса төвјас дырји, мортсудна жеждыд гыјасон повѣдло сјјо, куъ, лажмыдік стругјасон катыејасос. Мыјкдыра кешло ыло-ыло, жеждыд быг ылозыс лептыштас көмөрнік пыжсо, сеоа друг бытѣо ылыштас-лезас ва гурано. Сумыштан, мыј збылыс жылыштіс пыжсо повѣдчыо ваас, да лузана војтырлы сеоа не адывны нін міча, сѣстѣм јенежсо,—аңан, да стругыс бара-нін лажјало кык жеждыд быгја гы костын. І мед көт, катыејаслөн чужомјас ылын колі та бѣрын кушѣмкѣ пемыд ру, коді еокѣ вісталис повѣдм ылыс!—абу сјјо оз овалы налѣн. Чужомыс век ѳткод—кушѣм мујас гѣрігѣн, кушѣм візјас ышкігѣн, кушѣм кѣрјас візігѣн, кушѣм шу пѣрѣдігѣн. Кык јон шупѣд ныр ылыас, да јооа, воѣо візѣдыс кык оін... і ставыс. Кос му лі, паокыд Печера ју лі—Печераса војтырлы ык ѳткод. Најѣ ѳд ез велавлыны гожомјасын пукавны нѣл гѣгыла тарантасјасын да ліѣо кокныдік кѣрт шіна кібіткајасын да веокѣдыны пара вѣлѣн. Најѣ ез велавлыны уна тынғана мегырјасѣн палѣдны вѣрлѣс унзілсѣ.

Сы пыдѣі најѣ кушѣны повтѣг веокѣдны пыжѣс мортсудна гыјасы паныд, да ыжыдыс-ыжыд төвјас дырји, куъ мајѣгјасѣн јѣткѣвѣгѣн катны 80 кілометр суткіѣн.

Коркѣ таво, ѳтѣ ѳѣлсоветса ставѣтѣк таѣ тіліс анкетаны печераса грунтоѣѣ тујјасылыс јуваѣмбыло:

— Ем ѳтѣ немѣжоа туј Мылдінсаң Морскѣјѣ, коді ѳнїја кад кешло некушѣм ремонт оз требујт—сїјѣ Печера ју. Мукѣд тујјас абуѣо. ѳнї ѣерт лыддысјасылы лоас гѣгѣрвоача воѣѣ пасѣдјасыд.

Абу сеѣдм Печера ју тѣлын, шуам ѣекабр тѣлыс помасігѣн, кор сїјѣ турунѣн озыр візјаскѣд ѳтвыв шебраѣѣ жеждыд ешкынѣн. Кор јон јї вывті, ѳѣд кымѣр моз Уса совхозсаң мунѣны сурсјасѣн кѣрјас—мунѣны Салдат

јагѣ да Корѣлок јагѣ, короны аслыныс кѣрым.

Сек Печера чѣвалѣ, лаңтѣма. Оз збојав. Лыддысјас кѣнкѣ оз на тѣдны, мыј сїја ловас Салдат јагыс? Поѣас недыр сувтыштын да мед војдѣр віставны, мыј Пѣдчерѣма-Шугыра костын, төвса тујсаң кілометра 6 сажы горалѣ Војвывса дѣнбасс, Печераса ізшѣм перјанін—Јеждыд Кырта, і ылы телеграф лі-нїја тујсаң кешѣ веокыдларѣбокас да Салдат јаг вомѣн летѣѣ Печера ју дѣрѣ—Јеждыд Кыртаас. Тајѣ ѳтѣ тор.

Мѣдкѣ, Салдат јаг зев озыр јагел нїма нїшкѣн, коді лоас мед колана кѣрымѣн кѣрјасылы. Танјасын кѣрвізисјас ветлѣны асланыс чумѣн места-местаѣ Март тѣлыс помаѣтѣѣ да сы бѣрын Печера ју вывті жѣ летѣдныс бѣр—Уралскѣј гѣрајас кок улѣ.

Печера ју, Јеждыд Кырталыс јуларѣѣѣ бура појјалѣм бѣрын, терыба візывтѣ воѣѣ. Мунїг мозыс ас пышкѣс бѣѣтѣ кѣзыд ваа Пѣдчерѣм јуѣс да Шугыр јуѣс, да нѣшта паскалѣм бѣрын воѣ даніловка вѣстѣ, кѣні вожалѣ уна ді костын.

Мѣд Печера ју воѣѣ візывтѣ ѳтвас. Мі колчам тани, даніловка вѣстын, кытѣні берѣгоаң веокыдла дѣр бокас, вѣрдінас, тыдалѣны уна кык судна ылы стрѣјбајас. Колчам сы понда, мед тѣдмавны, кушѣм помкајас понда кык воѣн тѣдтѣмѣѣ вежѣѣма „Баңа-ув“, кѣні 1930 воми вѣр кыңзі да јон мырјас кыңзі нїнѣм ез вѣв.

Тајѣ тыдалысјасыс—Восков нїма красноармејскѣј віѣ-му ужалан коммуна. Соціалїзм-лѣн быдтас.

Коммуналѣн героїческѣј історїяыс ез чуж тани, Печера ју дѣрса пармаын. Печераса пармаын сѣмын нужалі сїјѣ історїяыс. ѳд, коммуналѣн історїяыс—Гѣрд арміја історїја пышкын да ужалыс јѣзлѣн Соціалїзм понда кооасігѣн быд луңја героїка пышкын. Сени, Гѣрд арміяын вежѣс пемыд, сїктса „Вакјаслѣн“ мѣвналѣм. Сеоаң коммунарјас ваисы

Көзә кезлә чөнтаһны плугјас.

татчө социализм понда тышкаоны өзјөдана көс-
јысөмсө. Сесаң ваисны героическөј ужаланоам.

* * *

Ев-на вун нёвти ужалыс мортлөн 1918-
1921 војасын Междунороднөј антаңтакөд коо
нуөдөм, кодыр і Војыв тундраса жежыд,
сөстөм лым вөлі мичөдөма ужалыс јөз вёрөн.

Најө, бурјас пышкыс медбурјасыс, куј-
лөны өні Ізъаявса братскөј могилаын.

Антаңта вөлі пазөдөма. Асыс јур-коксө
чукбртиг моз пышјис аслас сарісајса турцо-
бајасө. Көсјөма пуктыны пеж кісө ужалыс
јөз чужанин вылө—ез удајтчы. Кімс лоі орө-
дөма, став тушасыс колі өвти зөң места—
вом, коді сешөм өикаса јөзлөн нарсоңө вө-
чөма увтөм вылө. Колі сөмын увтны.

А медөа бурјаслөн вёрвылас бөстөисны
быдмыны мича розјас. Коын усөм Ізъа-Пе-
чераса гөрд парвізаңјас да најаалөн начальник
јорт Восков вёр вылын бөстөма аслыс завод-
дйтчөмсө „Восковец“ коммуналөн героическөј
исторіја.

Ленинградса 33-д Восковец нима лыжоан
полкын чужөма сјјө вөвалытөм бур мөвпыс—
лөсөдны хоңјаственнөј фронт вылын Гөрд
філіалјас, Октабр дырјі бөстөм мезсөјонжы-
ка везөм могыс, і полкса комиссар Андре-
јев јорт ныруөдөмөи 1930 вөсаң тајө мөв-
пыс пондс портөмын өлмө.

Кареліја, Ылысса Војыв да Ылысса
Асыввыс—со көнјасын вөлі индөма гырыс

експерімент нуөданин. Кытөні медөа ылын,
кытөні ылаавылыс медөа чорыд, кытөні ужалыс
јөзлөн өлөмыс медөа бөрө колөма. Сені
вөлі индөма вөчны прімер—кызі колө кооас-
ны вы өлөм стрөитөм вөсна.

Гөжөмвас ылысса пелөсјасө 33-д стрелко-
вөјоаң разалісны места вөдаллыөјас. Јөфім
Габов да Бажуков-кык гөрдфармејеч, Восковец
коммунаөс организүгысјас, мунісны шашаріт-
ны Војвылыс вы чужыс коммуналы өвмөд-
чанин, і ылын, 800 кілометр Сыктывкарсаң,
Печера ју дорын, даніловка вөотын, мырјас
да понөмјас пөвстын вөлі урчөтөма өвмөд-
чанин збој сөлөма јөзлөн.

Сјјө өвмөдчанилөн секі вөөг і нөмыс ез
вөв. даніловкаса олысјас, местасө вөдлаөдөм
бөрын, ас костын пуктисны сылы нөм—
„вөдласанин“, а бөрас, арнас-нөн, кор мед-
возза вөмыс 5 коммунар вөсалісны неуна
мырјассө да сүвтөдисны сетчө олана пыван,
секі оланіныс лоі „нөмалөма“. Пондс шуоы-
ны „Баңа-ув“.

Медвозза 5 коммунар—Вао. Кузнецов, Јо-
гор Лобанов, Трөпім Вөтошкін, Нөколај Ло-
гінөв да Вас. Турјев вөбмаөс татчө 1930 вөө
арнас. Віт пышкас куим коммунист да өвти
комсомолец

„Жуль-Верновскөј“ колонистјас моз нөјө
воисны татчө куш асланыс кіөн. Налөн сөи-
возын вөліны мортлы сөбавтөм вөраинјас да
пөмөлаинјас. Најө сөвјас вөзын котөрөн вөзыв-

тис паскыд Печера ју да сысајым, километр 40 сајын, рупыр моз тыдалыны Урал-скөј горајаслөн јывјасыс.

Сөмын сајас најалөн вөлі Совет Страна-лөн да Гөрд армијалөн быдлуија отсөг да... выл олөм стрөйтөм вөсна тышкасны ыжыд көсјүөбөм.

Сіјө веніс. Мырјас вочасөн пондісны бырны. Поснідік олана пывоанөн вөлі пуктөма фундамент лоан „Восковец“ коммуналы. Сөкыд ужын колі ар дај төв. Нтаң да прөдукта абутөм ради вөліны шыгјалан лунјас. Лоіс ветлыны, короны пөтаслуи даңиловка сиктыс, вөзөсөн, вөзө олөм вылө надејаөн.

Төвбыд лејсны кер. Лөбөдчисны тулыс-ван заводитны лептыны олана керка да скөтлы оланјас. Скөтлы, коді сек пөшти ез-на вөв.

— Мыјкө бара артымылас оз-а Ежвачілөн! — ералисны ас костаным даңиловкаса бабајас.

— Шогыс-кө абу—ен шөгө, нывбаба царство! Тіјан-кө ез артымы, мі велөдам, кызи артиөднысө колө!

Даңиловкаөс өні-на век нывбаба царствоөн шулөны Печера вожыи. Сені 40-50 овмөс пышкас сөмын некымын мужік, сесса ставыс нывбабајас. Мужікјас вочасөн кулалысны.

— Велөданныд бара ті, сөмын сет вөласө!—пыр мөдарө бергөдасны сорнісө серамбава бабајас, бытөө шуткаөн, а асланыс сінјасыд корөны—лок-пө да велөд!

Рытјасын сылөм шы поткөдіс „Баңа-ув“ төгөр пармаөс:

„За вла-асть советов
Смело мы в бой пойдем...“

Сылыгөн езжык вөв гажтөм. Кор збој ыланкыијөн тырліс вөрса пывоан—сек пыр бытөө лөбыджык вөлі, да вөлі кажитчө, бытөө ыылөм шыыс чер-моз пөрөдө пемыд пармасө. Секі вунліс мужөм, вунліс көзыд да шыг лун, а сінјас нөшта ыжыд ескөмөн вичөдісны вөзө.

Шөщ Габов јортсаң воисны јүөрјас. Габов гіжіс, мыј выл 15 коммунар петісны армијаме Печера вөжө.

Видчөіг-моз пондіс матыөтөыны тулыс.

* * *

„дона ај-мамө, чојјас да вокјас!

Гөрд армијасаң ыста тіјанлы ставныдлы бја-пөс чолөм да оја кузжык нем, дыржыка да гажажыка овны да ужавны. Нөважөн воіс тіјансаң пісмө, кодөс гижө Олөк вок. Сіја, морыд, доза бура велалөма гижысө менам ветлаіг костті. Сек тај вөлі муртса-муртса чукулалө да пөс петтөзыс өві шыпассө вөчө—

өні, мортыс, сөтакі јона асымс грамотасө вөчө јөткыштөма. Сымы ме Олөк вокөс јона ошкө да зев бур еөкө вөлі—Анө сочө тај-кө грамотасө велөдіс. Батө со ез велөдчыв да мортыслы јона өбкыд—шуө фелө-пө колхозад ужавны да ме вылө норасө, мыјла ме шөкті пырны колхозад.

Ме-өд, батө, армијаө мунтөзыс текод-жө бөб вөлі, нинөмыс нинөм ег гөгөрволы аслам велөдчытөм вөсна, аслам пемыд јур вөсна. Велөдчыны колө, батө,—секі гөгөрвоан, мыј колхозтөгыс мјан сиктса олөмыс оз і бурмыв. Ез-өд прөста партіјамыс крөстанылы сөщөм тујсө инды, а партіјамыс, ачыд гөгөрвоан, мыј абу сіја туны.

Гіжан—скөт вичөјас јөвсө гуоавлөны, да артмө, бытөө сыыс і тујтөм колхозыд. Батө, бур учот-кө абу пуктөма, век ташөм лоас. Колө скөтпөј дворас лөбөдны сөщөм ныга, кыгчө быд лун гјавны, унаө быд мөс лыөтө асывнас да рытнас, да кадјасөн прөверка нуөдны. „Секі бырас гуоасөмыс. Мөд-кө, колө собраннөјас вылас сөщөм торјассө јандытөг виставны да мыждыны гуоасөмөјассө. А куш малаөмнад да норасөмнад, ферт, нинөм оз артымы.

Сөсса, донајас гіжа, мыј менам армијамыс срок регыд понасас да лежаласны, сөмын гортө ен вичысө—ог. во. Мі тани морт 20 кымын сајас көсјам муныи мјан асламыс красноармејскөј коммунаө, Ылысса Војвылө, Печера ју вөжө, көні мјан өткымын јортјас мөјмуоан-нин ужалөны. Сені-пө мырјас кызи өні нинөм абу, стрөјба-ні, му-ны, сөмын уна бур печераса визјас, көні бура позө паскөд-ны скөт вичөм.

Ферт, өбкыд лоас первојсө сені, сөмын мі ставным абу полыс рөдысө. Коркө, батө, олөмыс лөсөдам да гөсөитны кора. Локмылөј-жө, енө дөзмөј ме вылө, да гижө меным асөыныд олөитө.

Анө чојө мед висталас Машөлы мөсөи ыжыд поклон. Көт і ылаө муна да сіјөс өг вунөд, а сіјө том-на, вичыелас.

Кола тіјан пі да вок, красноармејеч 33-д стрелковөј полкыс, М. Г...“

1931 воин ташөм сама пісмөјас өөјасөн разалысны 33-д полкөсөң быд пөлөсө Совет Сојузын, сы понда, мыј „Восковец“-ме өтар, ташөм коммунајас, сек-жө вөлі организујтөма шөщ Кареліјаын да Ылысса Асыввылыи.

Тулысјавыи дасвіт шлөма коммунар воисны вичыи отсөг вылө—шөщ накөд тышкасны өбкыд ылавывкөд.

Ылавывамыс первој ез көсјы сетчыны. Пыкоіс. Сөкыда, локыс пөрлаөисны өө арөса көзјас да уөөм бөрас дрөгмуилисны туган-

жывоаныс вужжэыс, бытто көсјісмы бөр-на четчыштвы суздытөм выліөч. Сарізвывса прібој-моз вөр паотала мунліс пујаслөн мед бөрја гыпнытөм шыыс. 50 градуса көздыјас кытытвалісны чужөмсө, кырымјассө, коксө, а кыи пуб сашкөм черыс бронаыс моз четчыштліс бөр. Сузсытөмлуныс щөкгіс јонжыка зелөдны гөрд тасмајассө.

А қолакік пывоан лоі қескыд. Государствоін леқөм ужјөза сөм пондіс пөрны «у-ранјасө», «гөрданјасө» да «рыжкојасө».

Јаглоң шувгөмыс пондіс вевтөыоны ловја гөлдөсјасөң, понөмјаслөн вавшөдчөмыс—баксө-мөң, гөрдлөмөң. «Баня-ув» пармалөң важ немөвөјөа олан самыс пондіс бергөдчыны ув-ланјурөң да кычј тај пөрөдөм ежа вылын бур көјдысыс пондісвы мытчысны вына пө-тасјас.

Тасмајас зелавлісны... но щөщ зелавлісны і сөңјас. Термасөмөң лоі заводітөма стрөјба-јас лептөм, і гөжөм понаог кежлө медвозза кык судна олан керка сашіс јенежас да скөт-лы оланіңјас—скөтнөј дөвр, конушыа да ыж гіднајас, өтар-мөдарө паскөдөмаөс пармаөс.

Коммуна лоі прімерөң матысса өктјаслы. Сев-ның, кор «Баня-ув» пармаын пондісны

луымо-лун кыптыңм выл стрөјбас да вој-шөрөч ес лавтланы черјас—вөзмөстчыс өкт-са војтырлөң өінјасыс щөкыдчыка пондісны бергөдчыны сылаө. А секі, кор гөжөмыс коммуна өіңјас вылын пондісны чаргыны ад-зывтөм тешкөд, машинајас да пластөң пөрөд-ны турунсө, секі гөла-шөркөфа кресчана лоіны ставнас коммуна дор. Коммуналөң кып-төмыс лоі пасвартана отпорөң белобандіт колъасјас агітацијалы.

Даніловканы, Щугорын, Пөдчерөмың котыртчысны колхозјас.

І арјавыс, кор коммунаө воісны уна выл-шыома коммунарјас, сек рытјасың 70 гөлөбөң гымаліс «Баня ув» пармаың:

Дашь Варшаву,
Дашь Берлин,
Уж врезались мы в Крым.....

* * *

Ыжыд зелөдчөмөң лоі боотөма Војвывса Перекоп.

1932 воны коммуна нимаыс Мыладіма Рајком II пленумлы вөлі мстөма бојөвөј ра-порт.

Рапорт

„Восковец“ нима гөрд армејетјаслөн коммуна вөлі өргамі-зүјтөма 1930 воө Ленинградын, 33-д „Восковец“ нима лыјем жоакын, комиссар Андрејев јорт нырнуөдөмөң. Гөрд армејет коммунарјас өвмөс течны заводітчысны 1930 воосы өнөм абуөң, қік вөрө, көні өві места ыжда ес вөв сөстөм места. Но комму-нарјас большевістскөја боетөмөң, өкыдтерјасөс вермөмөң, ны-тікјаскөд, малөверјаскөд көс нуөмөң, сөдөрдчыоөң да удары-чество паскөдөмөң, аскрітіка чорыда нуөдөмөң, Сталия јортлыс 6 індөдсө оломө пөртөмөң, партија рајком вөскөдөм улың ком-муна воіс Рајком ВКП(б) II-д пленум кежлө ыжыд вермөңјасөс коммуналы лоі пунктөма топыд соціалістическөј подув. Вөса быдмөңјас коммуна өвмөслөң лооны сөщөмө:

1. Шлен лыд:

1930 во 31 во 32 во.

	5 морт	112.	176.
на пыө ужавны вермана	5 „	62 м.	97 м.

II. Парт состав

Шлен ВКП (б)	1 „	2 „	11
Кандідат	2 „	11 „	11
Комсомол	1 „	6 „	17.

III. Скөт лыд

1. Мөс	7 „	51 „	147
2. Јалавіч	2 „	4 „	28
3. Бычө	1 „	2 „	5

4. Кукаш	—	28	73
5. Бала	13	85	148
6. Вбв	4	38	46

IV. Постројкајас

1. Олан керка	—	1	7
2. Столовј	—	—	1
3. Скот карта	—	1	2
4. Ыж оланіи	—	2	4
5. Кожушња	—	1	1
6. Клуб	—	—	1

V. Візму машинајас да турун

Турун вбчма	—	500 т.	920 т.
Сі-ос	—	—	120 т.
Ышқан машина	—	4	6
Куртан	—	4	7
Гбран плуг	—	2	5
Піша	—	1	2
Віч сөстөмтөма	—	—	460 га.

VI. Вбрыи ужалбм

Вбркералбмыи	—	4 м.	18 м.
Сплав вылыи	—	—	12 м.
Выполытөма	—	600 кб.	7909 кб.

VII. доход

Валовбј доход	—	58160 ш.	80300 ш.
Колхоз вузаббмыо	—	—	25500 ш.

Гбрд армїја коммунарјас, тајб лыдпасјас вылб ог на мї-рїтчб, а јещїб чорыддыка боосам ВКП(б) Рајком вескбдлбм улыи косаены орг-нїзација да овмбс боксаы коммунабс јовмбдбм вбсна, сод жївотноводство паокбдбм вбсна, промышленибј робочб-јбс прбдуктаы снабжїтбм вбсна.

Коммунабс орг-нїзујтыејас: Габов, Бажуков.

Јуралыејас—Логїнов, Габов.

Паргјачејгаса оекр. Кучьецов.

Победнбј лыдпасјас. І бмд лыдпас сајыб тыдовтчбны геројаслбн чужбмјас, налбн, кодјас 2 вои бергбдїсны увлаңјурбн „Бана-увбс“.

Но тајб розјас-на. Вотасјасыд возыббс. Сы јылыб пасјбма рвпорт помас і сїјб лоас вбчбма.

* * *

Чбјвылб калгбн, шујгаладорас мытчыгас выл керка. Сенї коммуналабн правленњб. Вескыдладорбокас столовбј, сеова нардом, а сы саыи кык судна олан-керкајас; мукбдас олбны-нїн, мукбдыс абу-на ветвбма, мукб-дбс заводїтбма-на шупны.

А вбрдінас скбтлы выл оланїнјас—вескыдладорас вбввїчанїн, шујгаас скбтнбј двор, ыж картајас, гїдњајас.

— Зескыд-на скбтыдды!—шубны ком-мунарјас.

Збылыб зескыд. Мбс картаын, кодї лб-обдбма 80 јур вылб—олбны 100 сајас мбс. Поснїдїк гїдњајасын тырыс ыжјас. Скбтлбм коммуналабн содб вывтї бдјб. Стрбјба лептб-мыс оз вермы вбтчыны сы бврса, но.....

— Тајб сбмын тулысбз! Тбвнас вуждбам скбтсб Јаран Курјаб, секї ставыс патерааоас-ны,—вїоталб Буткїн јорт, „Спартаклыс“ бала ббжсб гыжјалїг-моз.

„Спартак“ скбрмб гыжјалбмыс да кокнас локыб зымбдб жоџас. Ыжыд тушња племениб-нбј бычб „Спартак“—лбн ем нїн коммунаыи бур рбд—паскыд кымбса бычукјас да мїча-стата кукањас. Луншбр гбббр мбсјаслы сетїсны турун. Најб оз уокбдчыны сы вылб

Өнү мөдсө талаалгсорөн, сы понда, мыј најс некор оз шыгјодны, да быд мөс көрталма аслас ләонидорө.

Скөт оланн бокын—выј вөчан завод да јөв комната. Жургө сепаратор да саргө масло-бојка. Өнү мөсјас унжыкыс тыраөс да јөв һеуна чини. Выј петө 20 килобз лунвылө, а возывжык вөли петө 60-70 килограммөз, код пыщкыс кызпайыс мунис госуларстволы вузөс вылө. Јөв прөдукта вузалөмыө 1932 воын коммуна боотис 25000 шайт өбм, код бара-жө мунө скөт һөбөм вылө, стрөйтчөм вылө да коммунарјаслыс сојөм јуөмсө бурмөдөм вылө.

Коммунаса сојөм-јуөм јылыс төдөны ставыс рајон паота.

— Кытчөз мунан?—јуасөны станция-сын.

— Коммунаөз!

— Щөгөдчыны?

— !?!

7 час асылын өбөд да чай. Рытын ужып, сы бөрын шай. Војнас буфет. Коді вөтасас војнас шыгјалөм јылыс—веөг і сјјө вермө сөтны туйтөм вөтыслы „отпор“.

Вердөны ужалыөјасөс јазөн, сөлаөн, чериөн, рокөн, рыскөн, јөлөн, паренчаөн.....

— Тијан тај мөсјасыд тани јөлөн на лыөтөны!—сөралөны волюөјас роқ согөн.

— Тијан-ө мыј ваөн? Амү русскөј горкөјөн...?

— Мијан һинөмөң оз! Мылдинса столовө-јын тај наперво сакарөн лыөтөны-а! Веөг шөма шыпыщкас граммөн жынјөн песок пуктөны!

— О, сизкө тај сени јумов!..—сөралөны. А ме ескө выјтөм роқтө кула да ог паышт.

Ужын бөрын разалөны комнатајасө, лыдысан керкаө.

Олөны оз эсқыда. Морт 3-4 быд комнатаын, а тулыс кежө һөшта на личөдчасны. Стрөјба лептөм пондас воыө-воө содны, сы понда, мыј быд во аријяыс пондасны воавны выл коммунарјас.

Нардом керкаыс кылө „виңки-бринки“. Ворсөны гитараөн да балалајкабн.

— Енө пелсө сөдмөдө!—шуө Кузьнецов.—Гудөккө нужө вәјлө меным, парсыштла да важсө казтлышта!

Гөгөр сөралөны.

— Текод ворсөмнад збылыс сөмын важсө-і казтывны! Ачын һинөм өн куз ворсны, а век гудөк қоран.

Вајасны гудөк. Заводитас Кузьнецов „ту-туруту“.

— Ен сөралө, мыј ог куз ворсныс. Велөдчам. Амү вунөдинныд, мыј вөвлі татчө во-

Фото—Пельмеговлөн.

Потапов Мих. Фролович-ударник „Выл доз“ колхозын. Сөвтчө јитүи вылын. Лунса норма тыртө 120-130%.

гад? Мырјас вылын-өд пукавлім, шөјчывлім. А өнү-со кушөм креслөјас вылын шөјтчам-куритчам! Значит венім.... А тајөс-нө, јөрөма-кансө огө мөј венө?—гудөк вылас һинөмө вөчан визөдөмөн вөсна чирөптис Кузьнецов.

Кузьнецов—коммуна партјачејкаса сөкретар медвозза коммуна вооквјасоаныс. Најө—Габов Јефим, Логинов Никөлај да Вао. Кузьнецов мед первојоаныс нуөдлісны коммунаөс сјјө туйөд, код туйөд өнү мунө. Ленин партија туйөд.

Најө веөкөдлөмлөн резултантис өин возын. Топыд, јон, повтөм коллектив да бур дисциплина, кодјас лоины подулөн коммуналыс вев өдјө быдмөмлы.

* * *

Көзыд декабрас лунө, езысөн чирдалыс туйтүи, агроном-коммунар Буткинкөд мөдөдчим Јаран Курјаө. Мөдөдчим коммунаса медбур дај мед јар вөлөн—племеньник „Гөнец“-өй.

Шоча удајтчывлө сы өдјө мунөм. Воронөј гөна, шөр тушаа „Гөнец“ коммунасаңпетигөн пондис содтыны мунан өдсө да кор шоналис—оз-һин вөли поз сјјөс кутны. Өнү кинас шапкаөс кутан, мөднас лымбуссө чужөм вылыс весалан. Шапкасө сиз і ез удајтчы кутны—лебзис маң-моз да лои „Гөнец“-өс туйоаныс бөкө кежөмөн сувтөдны.

Коммуналөн ем һөшта мөд племеннөј уж „Индус“. Сјјө һеуна самажык, а „Гөнец“-өй

Габов да Буткін кыңы некөд оз лыст вө-
дйтчыны.

Жаран Курја коммунасань 5 километра вы-
жын, мөдлапблас, лоас коммуналон молочно-
товарној ферма да кукаң быдташ кар.

Берег дорсаң, чојвылө кәјөм мыөви, тәни,
сиз-жө мед воз шыбытчө сінмө ыжыд стрөјба
нуөдөм. Быдлаын керјас, керјас, керјас. Быд-
лаын төс, төс, төс.

Шујгала дорын нујвизө ыжыд выл кукаң
оланін. Сіјө матө помалөма-ныя, вевтөма і
жодалөма. Пыщкас, гырыо універмагын-моз
бөчәләма стојка модаа вежөсјас—тајө ласны-
јас, быд кукаңлы торја вежөс.

Некымын лун мыөви 80 гырыс да 45 пос-
ны кукаң лоасны шоныд, сөстөм, југыд
пащераын.

Неуна боқынжык заводітөны щупны
гырыс, 200 јур вылө кык комплекта мөс-
јаслы оланін. План серті сіјөс тулыс кежлө
колө помавны. Сен-жө бокас өіло-полу-
башна, көні таво өілосујтөма 120 тонна
көрым.

Жаран Курјаын мөд во лоас стрөитөма не-
кымын керка—скөт бөреә ветлыөјаслы да
лыстыөјаслы оланін улө, гөрд пелөс улө,
столовој улө, выј вөчан завод улө. Өні сені
сөмын өви керка, көні олөны ужалыөјаө.

Мөдво заводітчасны лептыны керка щөщ
Гажа Ластаыя, көні коммуналон нујвизөны
выл гөрөм мујас.

— Те волы татчө кык во мыөви, кор
Жаран Курјасө збылыс пөртам скөт олан кар-
рө!—шуб щәј јуігөм Буткін.—Он мечајта
другөн төд понөла інсө.

Ме төда мыј сіјө збыл.....

Көзыд.

„Гонед“ бара шоналәма. Төвчө. Пызө
лым бус.)

Кымөрјас кытчөкө лебчөмаөс. Јенежыс
сөстөммис. Сөмын Рытыввылаңса вештассәј
вылын төдчө кузала ног јос јурјаса гөрдөв

„кымөр“. Сөмын тајө абу кымөр. Тајө Војвын
Уральскөј гөрајас.

Куз ізја вежөсөн Урал хребет торјөдіс
Војвылөс—Сібырыс.

Тәни, таладорас Печөра ју, а сыладорас
визывтө нөшта паскыд—Об-ју.

Рупыр-моз тыдовтчис „Сабла“—мед вы-
лысса јос јур Уралаөн, а вескыдладорас,
ылынкод сысаң муртса-муртса тыдовтчө
„Төл-пов із“..*.).....

А Гонед төвчө. Көкјасыс муас оз інмы-
ны.....

Тыдовтчисны бікінјас.

Рыт.

Клубын муно політкружок. Сіјөс нуөдө
гөрдәрміјаса вөвлөм політрук—Філіппов јорт.

Коммунарјаслон кіаныс карандашјас да
тетрадјас. Вістәліг мовыс мыјкө пасјалөны
сетчө. Јуасөны. Көсјөны төдны ставсө.

Мөд комнатаын чукөртчис премірујтан
коміөіја. Премірујтөны промтоварјасөн медса
бур скөткычәјасөс. Спісокас мед возын сула-
лөны: Росторова Јевдокіја, көді чередітө,
вердө, јукталө 22 кукаңөс, Улашова, Павло-
ва, Ветошкіна да мукөд скөтбердса ударні-
цајас.....

Ме өзті папіроска, матыөсі өшің дорө,
вештышті шторасө. Езысөн зірдаліс лым, а
Војвыладорас, јенежыс заводітис југдыны
код. Сіјө југдыны заводітчөмыс, медвоз
бөссис өдва төдчана келыд, стөбја југөрјасөні,
кодјас бытөвө ыжыд рефлекторјас—пондісны
венны пемыдсө.....

А часқын мыөви, став Војвын јенеж нае-
талаыс вөлі ворсө төдлытөм-мича, зарніа
војкыа.

* * *

*) Төл-пов-із—(Северное гнездо ветров)—
гырыс вершіна Уралаөн.

Т I М А Н

(„ЧІБЈУ“—поемаме җеммөдөмөн гижөдтор)

1. Ыҗыд, ыҗыд Војвыв крај.
Паскыд, паскыд Коми му.
Ылын, ылын Тіман-сај.
Југыд, југыд Уква-ју.
2. Тіманөј!
Војвывса слудаөј!
Төдан-ө,
Кымын пласт судаөи
Течөбөмыд те?
Верман-ө мөвпышты
Ізмөм јурвемјасөи:
Кымын сурс војаса немјасөи
Кыпөдчін те?
Сузас-ө
Пөрасө муртавыи мерајас,
Кымын эпохас *), ерајас **)
Нужвизан те?
3. Тіманөј, Тіманөј!
Вој море ліманө ***)
Мыҗбөма тенад кыи кокыд;
Уква-ју сортаслаң,
Ізва-ју ковтаслаң,
Нывквизө асыв-вој бокыд;
Урал-із летчасын,
Езва-ју петасын,
сізвизө нищесалөм јурыд;
Мыш-вылын ваталөб,
Гырк-пышкыд затјалө,
Топалөм сурсаыд зурыд.
Ордаыјас костсаңыд,
Кыкнанла бокоаңыд,
Піетөны сөз-југыд јујас:
Терыба бузгөны,
Војланө музгөвын,
Море мед підөгас сујас.
4. Тіманөј!
Тундраса гөраөј!
Кокпомтө тенсыд быд көраө
Ји-сора гыјасөи

Јірліс Вој море.
Омлаан шыјасөи,
Кынтөмөн сураөи,
Пыр тенө зөваліс төв,
Кіскаваліс зер,
җөјдаваліс шер,
Көзыд лок турөбыс кабраваліс
кыңи!
Тед бытвө вескод,—пыр дізвизин
чөв.
Те-дорын, җверыс да пөткаыс-
кыңи,
Некор-яя некушөм олыс ез вөв.
Нужвизин таз,
Кулөммоз нач,—
Бытвөкө некыт ез вие,
Бытвөкө зөинад те сіс,
Быдлаті кын,
Пөдөма вын,—
җерт,
Смерт!..

5. Тіманөј!
Лов-а-тај вөлөмыд!
Ніталө оләмыд;
Выл ера воөма теныд—
Пуксөма ыҗдалан пемыд.
Те-дінө локтісны јөз,
Відлісны—
Бок пөлыд пөс,
Кывзисны—
Сөләмыд вөрө,
Бышкісны морөсыд шөрө,
Шурскісны төпыд јәј-
пырыд,—
Брыҗнітіс тенад сөд вірыд.
Вөләм-кө, сөләмтө теныд
Абу-на куртчөма смерт:
Сурс воа немјаса вемсыд
Муткыртө „укваса“ нерп.
6. Укваө тургө
золанік „шор“—
німыс Чібју;
Чібјуын јүргө
зөв гажа гор—
заводскөј шум;

*) Эпоха—нем кост, кор өткөд самөиҗык мунө
элан кадыс.

**) Эра—кушөмкө ыҗыд төдчана кад, ытысан
бөстөө нем (пөра) арталөм.

***) Ліман—море берегдор, залів; лібө море
аңыд усан јүлөи паскыд вөмдор (гуҗа).

Быдлаын гыпкō
 ужалан оd;
 Јенежō кыптō
 ыжыд щын—оd;
 Сынōдын жургō
 вōвлытōм шы—
 аероплан;
 Антенна *) сургō, —
 радио-гы
 бергалō тан;
 Пастала оzјō сурс лыдōн
 јар електрическōј бi;
 кашкō пōс пар;
 Со кущōм оdјасōн быдмō
 Уквалōн медвоzза пi—
 выл Чибју кар!

7. Ваз купеч жōзiс
 зон кык оо во—
 ынōм ез ло;
 Большевик вōчiс
 кушинō, со,—
 куш кујiм во!
 Природа веныоs мыј вермас
 повзōдныс?
 Тани-ōd сiјō неважōн-а,
 Тiманлы сōмбсас кымын роz
 роzōdic,

*) Антенна—радио мачта, кытчō зевтōма су-
 тугајас.

Пиокōdic нerp петан скважина!
 Кымын сур чургōdic
 Тiманлы мышкуас.
 Кыпōdic нerp перјав
 вышкајас!
 Тундрамы суzōdic оdд кiзōр зарнi,
 Стрōитō сени промышлениј
 кар-нин!
 Став ужмыс сiвōкод,
 Шензана-тујын
 Укваос Ежвакōd
 Јитiс јон тујон:
 Топōдōм гумлакод шымыд,
 Свинечкод нуз,
 Виzōдлан вескыд тујывлōd—
 Сiнмыд оз суz!
 Автомашинабн—жур!
 Трук ыi трак!—
 Тiманос орōдō, уокōдō
 дрōжō,—
 Тајгати зымгōма кујiм во-
 чōжōн
 Гōлōм-вын кыпōдан тракт!

8. Быдмō ыжыд Војвыв крај.
 Вежō паокыд Коми му.
 Ловzō Тiман гōра сaј.
 Кiсмō выл том кар—Чибју.

БУКСІРӨН

ОЧЕРК ВЫЛ ПАШЛӨН.

I.

Трингө телефон.

— Лөсөдчы аски кешлө кайны Палазгао...

Тажө редакциясын звөнитө Горчаков юрт.

А сутки мыоты вөлимкин Палазгаын. Невыжыд оперативнөй совещанньо—и меным чеот уои кайны Чуимө да котыргыны сені буксірнөй бригада.

Коркөја мозжө рөдтам пошта вөлөн Грива туйөд, коркөја мозжө кешим жужыд пожома вөрпышкө. Вижов овенөн кышпаисны мижанөс женежө сүзөдчыс сытырја пожомјас. Туганјас вестын вірдалөны, көзыдөн југјалөны козувјас. Көзыдыс јірасөмөн пырөдчө пас улө, самаоө кјасө.

Но меным нымкоф. Ме төдса-жін палазгаса медбур ударникјаскөд—декабрын зон төлыс на пөвсми ужалі. Бара адчыоам Кармановјаскөд, Подоровјаскөд, вөрфронтвывса геројјаскөд бара-на шычөдлам јасгө боевөй ылаөмөн, кыпыд гажөн.

Думајта „Гөрд октабр“ бригадаса ударникјаскөд паныдаоөм јылыо, ваяөда оинвозө чужөм серјассө төдса јортјаслыс, кодјаскөд ме ужалі, олі өтө гажөн, көсјөмјасөн. Зев јара сувтисны оинвозө Оөип, даміл Ивановіч, Міхаіл Ивановіч. гагшорса том нывјас, гажа серама ударникјас.

Ставыс тајө визнитіс менам јуртө кымынкө минутөн...

Југнитіс бичут, бөр воші... Јіркытөм Чуим ју поскөд. Кыпөдчим жужыд кыр јылө. Конторкаын чузвөчө бі. Барак учө-жін. Војшөркад. Гөгөр лөн. Сөмын пујас зуртыштолөны да иашлак косыштас.

Ју кыркөш јылын тыдыштөны жужыд кербунтјас—воөм керјас червоннөй зарнөм шөртмасөны југөр уамн.

II.

Гөрд пелөсын ломчө кујим лампа. Југыд. Стөнјасмын плакатјас, лозунгјас, портретјас вождјаслөн, отенгазет сталинскөй поход јылыо. Баракыс ваялөны скамјас, лөбөдлөны

радјасөн. Лөө производственнөй совещанньо. Гөрд пелөс тыр јөзөн. „Гөрд октабр“ бригада ставнас воис—35 морт.

Кисаам важ төдсајаскөд. Быдөн на таиө. Нумјалөны, јуасөны, вистаөны. Міхаіл Ивановіч, Оөип Карманов да мукөд ударникјас виставлөны асланыс уж јылыо, вермөмјас јылыо, тырмытөмторјас јылыо.

— Мі, другө, өдтө ег-на чінтылөј, висталө выл бригадир Оөип Карманов.—Быд морт вылө-жін вөчим 1.100 кубометр сажө. Сталинскөй поход помасіг кешлө сетам 10.400 кубометр пөрөдөмөң, і кыскөмөн.

Ачыс нумјалө, оінјасмыс висталөны: „Өгөд чөтөј!.. Со кыз ужалам“!

Тажө гордоотыс быд чужөм вылын төдчө. Абу баквалитчана гордост, а вермана, болшевістскөй гордост.

Оөип Карманов неважөн на бригадирин. Сіјө вежіс Олоң Кармановөс, кодө летчис вневојсковөй подготовка вылө. Оөип томынзі комсомолец. Но сіјө бостис опытыс Олоң Кармановыо—возза бригадираныс—да, Міхаіл Ивановічјас өтсөгөн, возө нуөдө бригадас—вылыс-выл вермөмјасө.

Востім производственнөй совещанньо. Вөчі јуөртөм вөрфронт вылын положенньо јылыо. Висталө Ыбса лесопунктын ыжыд прорыв јылыо, да ыбса вөрлезыојасөс чуждөдны колөм јылыо.

— Кык төлыс чөж најө ез примітны соцордјысөм куца мијанлыо шыөдчөмвымөс. Ыстысисны өмөл вөр вылө...

Мијан колө петкөдлөны налы, кызі колө і почө косаоны вөр вөсна, планјас вөрмы тыртөм вөсна. Мијан колө бостны Ыбөс букөір вылө...

Местајас вывсаң кылөны гөлдөсјас:

— Најө ылаөдлөны парвіјаөс да правітелствоөс!

— Кулаклы кивыв ужалөны!

— Бостны букөір вылө.

Виставны петис бригадир Оөип Карманов.

— Мі став бригадаи вклучитчим сталинскөй походө,—висталө сіјө.—Талуи кешлө ми

тыртим асомным кӱсҕеӱмнӱмӱс пӱрӱдӱчӱм куҕа 82% ыла, кыскасом куҕа 73% ыла. Феврал 20 луо, шуим оетны рапорт Сталин жортлы вӱрпрограма пӱрӱдӱчӱм куҕа 90% ыла кыскасом куҕа 75% ыла тыртӱмӱ. Сталинскӱ поход помаог кешӱ чоннас тыртам кӱсҕеӱмнӱмӱс—сетам вӱчӱмӱн и кыскасом 10.400 кбм, кодӱ быд пӱрӱдӱчӱс ыла воӱ 1300 кубометрӱн, быд вӱв ыла пӱшти 900 кубометрӱн. Колтам вӱрын ужавны туҕ шыкытӱз да кыпӱдам воча план.

Сылы кыҕасӱ тупкисы ошкана горӱдӱлӱшас:

— Тыртам!

— Содтӱдӱн-на!

— Туҕ шыкытӱзыд ферт-нин уҕалам!

— Но, Иван, аски теда мем ӱкмыс кубометрӱн вӱчны!

— Вӱчам!

Таҕ кыҕасас кыла ыжым вын, социализм кадса јӱзӱлӱн оорнӱ, ынын кыла тыр вермӱм вӱсна тыш.

Ударникјас оеталӱны фелӱвӱ предложенӱојас, аски кешӱ индӱны-нин уҕаланног, оорнитӱны јӱзӱс да вӱвјас буржыка, тырвыјӱ использутӱм јылыс, кыҕи-и пыр, пемыды-пемыдӱ ужавны колӱм јылыс.

Бригадамӱ букӱирӱ колӱ индӱны ӱнӱ мортӱс. Ставыс кујим колӱ, но кыкыс муноны Опон Карманов да Иван Карманов,—учебнӱј пункткӱд та куҕа сорнитӱма-нин*).

Чӱвусӱ. Быдӱн мӱвпалӱны, кодӱс есок ыстыны.

— Колӱ буржыкӱс да самажыкӱс, медым сӱјӱ пӱрӱдӱчӱм кыҕи, шӱбш вӱрлезыојас пӱвсын вермӱс нуӱдны уҕсӱ,—чӱвтӱс кодкӱ.

— Тӱдӱмыс, буржыкӱс... Сени-ӱд ковмас лонны быд боксаҕ примерӱн. Классӱвӱј врагјаскӱд букӱир гӱгӱрыд чорыд агитација панасны, најӱ кутасны корсны быдсама повод, медым крукасчы сетчӱ да јанӱдны букӱирӱс, лакны сӱјӱс јӱз возын...

— Но!.. Ми лакам вот најӱс... пӱешкачыс кубометрјасӱн,—кодкӱ шмонитыштитӱс.

Друг кыоан кӱ борја радсаыс кылис:

— Михаил Ивановичӱс будӱ татчӱ-а... сӱјӱ медбур лоӱ.

Ставыс виӱдӱлисны возза радас пукалыс Михаил Иванович Карманов ыла.

Бытӱдӱ, прудјыс ва лезисны:

— Сӱјӱс!

— Сӱјӱс и ме думажта вӱли!

— Сӱјӱ медбур лоӱ.

— Ачыс сӱмын мед жалажтас-а...

Михаил Иванович Карманов олӱма морт-нин. Ува во-нин вӱрын уҕалӱ, бригадын медбур

ударник. Сӱјӱ аслас олӱмын вуҕис импералистическӱј война би пыр, участвутӱс Октабрскӱј переворогын пӱверса робочӱјјаскӱд пельпомы-пельпомӱ, став гражданскӱј война чӱжыс виговкаон кӱас дорјис сӱвет муӱс јежыд бандитјасыс да заграйтчаса интервентјасмӱ. Сӱјӱ закалитчӱма нин тышкын и уҕын...

Таҕ уклад мортчыс ӱни сувтӱс аслас бригада возӱ:

— Мевым вев нимкод тӱјан доверјӱмӱ,— вежӱом гӱлӱсӱн шыасис сӱјӱ.—Но ме-ӱд рушмӱм морт нин: гашкӱ, ог туҕ сетчӱ-да...—сееса друг вескӱдчӱс, виӱдӱлис гӱгӱр, пыркнитӱс јурнас, сӱнјасас ломчӱс вижов би.—Но, жортјас, ме муна!.. Летчам да асланым примерӱн петкӱдаам, кыҕи колӱ косаоны вӱр вӱсна, Снарадјасыс да пулајасыс ег повзылӱј, а уҕыд ог-на повзӱј... А тӱ... тӱ... колтчӱј да кыҕи-и арсаыс збоја уҕалид, сӱз-жӱ ӱни, сталинскӱј поход дырји, ӱдјас личӱдытӱг кырсеӱј возӱ...—сӱјӱ пукоис да кӱгугнас чышкыштитӱс чужӱмеыс пӱесе. Сӱјӱ виоталӱм ыла гӱгылтчӱс вочакӱ швачкӱдӱм.

— Но, Михаил Иванович, летчад-да, енӱ-жӱ најӱтӱ чужӱмнад усӱј ыбса возад... Став бригаданымӱс јанӱдад...

— Којмӱд мортӱс-нин медбурјас пӱвсомыс оетим,—шыасис олӱма вӱрлезыс.—Таҕнад асланым заданӱбным оз тыр индӱм срок кешад...

— Сымыс нӱнӱм повны: кызыс тырӱма, ещажыкӱс тыртам нин... А букӱир ылад боостны колӱ—вывтӱ нин Ыбад жујавны кутисны... колӱ пыркнитыштын најӱс...—вочавӱзисны сымыс.

Производственнӱј совещанӱо помаис. Пелӱсмын тронӱбтӱс гудӱк.

— Ноко, Ваока дад, савкнитлы камаринскӱјтӱ,—шӱктӱны олӱма ударникӱс, а сӱјӱ тапӱдӱ-нин кокнас. Петӱс кышӱд. Кужтӱма, но гажаа јӱктӱ. Сымыс паныдӱн мӱд, којмӱд... нывјас, сонјас...

Герам. Јӱктӱм. Сылӱм. Гажӱдчӱм.

Гажа овын, кодыр уҕалан коллективид јединӱј, сӱлӱма—уҕын, кыпыд—олӱмын.

Најӱ талун уҕалисны пемыды-пемыдӱ, участвутӱсим производственнӱј совещанӱо ылын, и колтчӱсны-на гажӱдчыны: томјас—ворсны, јӱктынны; олӱмјас—виӱдӱны, оорнитыны, шмонитыны.

10 час рыт. Кад водавны. Аски колӱ четчыны воз, медым ыла вынӱн петны пӱрӱдчыны, кыскаоны.

*) Најӱ кыкнаыс „Гӱрд октабр“ бригадамӱ ударникјас. Опон Кармановыс вӱли ст. бригадыны. Букӱирӱн мунтӱз борја кадса најӱ велӱдчӱсныс вневӱјсковикјас учебнӱј пунктын.

Тронгө ылаа ылаын гудбк, лажјалө сы-
лөн горшыыс көзыд сымбдын, сувалө пујас
костөд, мургө ју куҗа. I тајө шыас кысө
зонјаслөн да нывјаслөн тырвына ылаөм. Сы-
лөмыс сецөм-жө кыпыд, кыҗи-и налөн уждыс.

* * *

Колегов нима бригадаөҗ кык километр.
Забоев јорткөд воелалам вортаса тужөд. Кы-
пөдчим нөрыс јылө. Тани сулалөны шочынык
косујас: 1921 воын тани јагыс вел куҗа
сочҗылөма. Нөрыс јывсаң тыдофтчис барак,
мукөд стрөјбајас. Тани Колегов нима бригада-
лөн ужаланан.

Бригада бурец шөјтчө. Со, Гаврил Иван,
лащкөсмык, бытөө муоаң течөма, пукалө
мијанлы мышкөн да кеслө піла. Топыда ки-
јасим.

Гаврил Иванөс өни төдө быд вөрлөҗмо,
быд пионер, веог быд пөчө. Сіјө первојја
пјавилетка заводитөмсан-нын вөрын ударни-
калө; котыртіс Колегов нима бригада, сени
вежөмытөг старшөј бригадирын, чорыд клас-
сөвөј тыш пыр нуөдис асыс бригадасө гырыс
победасө, кыҗи бур капитан увереннөја нуөдө
асыс суднөсө ва пыщса скалајас костөд
јона гыалігөн.

Гаврил Иван несөмын вөрүжын ударник да
бригадир, но сіјө щөц-и писател—том гижыс,

сылөн очеркјасым, востјасым аслас бригада уж
јылыс: опыт јылыс—художествоа правдөвөј
гижөдјас, кодјаслөн выныс прөстөј кывјасөн
висталөмын, самөн ужсө да оломсө петкөд-
лөмын.

Кысө пырис сөралан чужөма—Онтон
Карманов,—пыркө менсым кибс:

—Кыҗи вескалин?.. Кущөм мөгөн?—шөт-
ны кутис јуасөмјасөн.

Онтон Карманов—жебынык, косынҗи. Но
сылөн ем ыжыд вөла, упорство увавны,—вер-
мыны. Онтон медвоҗза морт Коми областын
дај Војвыв крајын, коді өтө төлын сетис 1000
кубометр, і таво тышкасө 1300 кубометр
вөсна. Сөлөма, ужыс повтөм, скромвөј—сіјө
вөрүжын петкөдлө збылвөла героизм. Ош-
јысынд аслас уж јылыс сіјө оз куж, аслас
ужын өдјас јылыс оз уна болгы. Сөмын
шуас јуалөм вылад:

—Мыј верма ужала... Зилан-кө—век-нын
унжык вөчан...

Александра да Анна Јелохинајас (кык
чөј)—нывбабајас пөвсын медбур образөцјас,
кыҗи колө косасны вөр вөсна; најө мужікјас-
көд радыс пөрөдчөны вөрын кымынкө во-
нын. Петыр Желев да мукөд ударникјас—
ставныс најө повтөм сөлөма том јөз, кодјас
ворочајтөвы гырыс ужјасөн, сурс кубометр-
јасөн.

Областувса колхознык-ударникјас слөт вывса делегатјас

Серпас Пельмеговлөн да Безносоваөси

Сметанин Г. „Пионер“ кол-
хозыс (Ижма)

Истомин О. Ј. „Гөрд Ухта“ кол-
хозыс (Ухта с. сов.).

Колегов нима бригадын быд пöрдчье вылö нин вöчöма 1.100 кубометр сажö, план тыртöма пöрдчöм куза 84% вылö, кыска сөм куза 75% вылö. Сижö оз колтчы „Гöрд октябр“ бригадасы—мунöны öтвөстын, öрд-жисöмөн.

Вöчим неныжыд совещаньö. Тöдмасим могжасөн. Гөгөр арталөм бöрын, букоёрнöй брiгадаö торжөдiсны медбуржасö—Подоров Гаврил Иванöс, Онтон Кармановöс да Алексадра Желохинаöс.

Бригадаö колтчыяс кöсжысiсны сталинскöй поход помасиг кезлö тыртны ассыныс планöс содгöдөн.

Узны өг колтчöй—вожас-жö летчим Палазжаб. Аски рит деовникжаслөн да бригафиржаслөн слот. Вöрыс слот вылö локтасы медбур жöзыс, вөрфронт вылын командиржас, медым рөшайтны ыжыд делöжас кызи, буржыка нуöдны вöрын сталинскöй штурм.

III.

Лесопункт вежöсын жескыд. Слот вылö воисны морт неламын. Прораб Шiшкин жорт вöчö доклад. Горниын мöдa-мöдсö вежлааöны бригафиржас, деовникжас, обовжасөн вежкөддыс-жас. Лiшка, сорнитны кад абу. Колö вiетавны жеңыда, кымынкö кывжөн, конкретнöй вöв-жөмжасөн.

„Гöрд октябр“ бригадасын Öсип Карманов, Колегов нима бригадасын Подоров жорт, Тараканов нима бригадасын Завжалов жорт рапортунтöны слотлы асламыс победажас жылыс.

Со петис итуж вылын асобозөн заведунты Порфириж Карманов. Сы жылыс унаөн казтылiсны вiеталысжас пöвсыс. Карманов тöдчымөн волунжчö, сiнжасын важана котрааöны пукалысжас вывти. Сижö талун „рапортунтö“—жö...

— Кöрым оз тырмы... Кыз сөсa вöвжасыд кыскасны... Мед сетасын турун да зöр... Ме сөкö зiла да...

Тази часжын мында кышлалiс дiнтыс да гөгöрыс, а шöрсö, медколанторсö ез вiетав.

Сылөн обовас некушöм пöрадок абу, а ачыс мiча кывжас сажö жөбө; жын обовыс строжыс петöма, а сижö абу кужöма котыртны кöрым лөбөдöм; бура кыскасыс вöвжасöс „сөжöны“ кыскастөм, сувтөм вöвжас, а сижö вöвжасöс дожөритөм вöсна оз тöждыс. Обезлiчка, уж котыртны саммытöм—ставыс тажө вaждiс асобозöс кiсөн выжөз.

А. öд Порфириж Карманов коммунист, зев шылыда сорнитö, кывнас крепөстжас бөстө, а делö вылас петкөдлiс асö „шлапаөн“, öвтыштiс став вылас кiнас:

— Мы меным лiшкасö тöждысныс?

Но сижö несöмын „шлапа“, сижö—„жеттас парт билета жулк“. Сижö оз тöждыс вөрлөжөм вöсна, радежтö жуыштны, кушöм сурө мыжжасыс пукалiс-нин турмаын, кiстөм выжөз вaждiс обовсö, Колегов нима бригадын выжөз вöлiгөн мiритчөмөн олiс классöвöй врагжаскөд (Жаким Иванжаскөд), коджас пондылiсны пышсааныс кiстны Коми областын медбур бригадасö, коджас нуöдiсны вөрлөжөмлы паныда контрреволюционнöй агитација.

Слот корiс партжачежабс вöталыны Кармановöс партижаныс судö сетöмөн.

Петис сорнитны Гаврил Иван. Сылм чужöмас сашкысiс уна даc өин. Тöдöны, Гаврил Иван пöшшадатөг кутас кыросыны кулакам кивыв ужалысжасöс, лодыржасöс, дезертиржасöс.

Сижö вiеталiс жеңыда, но быд кывжын—фактжас, быд кывжын öзжöны верман лыдпасжас, быд кывжын конкретнöй жöз... Сылөн тетрад тырыс фактжас, фактжас i фактжас. А фактыд сижö зев асыра... сижöс он-нин вен.

Сижö разоблачитiс Марк Желохинлыс (Жаким Иванлөн вежкыд кiмс) кулацкöй ужсö, агитацижасö, петкөдiс ердö вөрфронт вылыс пышжальс торжа дезертиржасöс. Сылөн вiеталöмыс пöрiс чорыд гимö, большевистскöй отповедö налы, коджас гөгөрвөмөн либö гөгөрвотөг ордöны вөрлөзан i лан тыртöм.

— Ми жона на малалам классöвöй врагжасöс да налыс агитпропжасöс, ми жона на чеченитчам „жеттын партбилета жулкжаскөд,—быттө черөн сөталö Гаврил Иван. —Мижан вермөнным—классöвöй врагжаскөд чорыд тышкын, кулацжаскөд тышкын!...—i чагжаслөн лебöмыс тöдчö пукалыс быд ударныкын, коджас ошкөмөн довжөдлöны журнас, вiеталöны сiнжаснас: „Вежкыда сорнитан... Нинөм черемонитчыны накöд“...

Сылыс бөрjа кывжасöс тупкiс кышыда кiжасөн швачөдөм.

Слот примитiс конкретнöй шубжас, вөрфронт вывса командиржас сетiсны клатва сталинскöй поход помасиг кезлö содгöдөн тыртны вөрлөзан программа.

Гора аплодiсментжас улö выноöдiсны Иббө летчыс букоёрнöй бригадаö медбур ударникжасö: Подоров Гаврил Иванöс, Онтон Кармановöс, Олон Кармановöс, М. I. Кармановöс, I. J. Кармановöс да А. I. Желохинаöс.

Асја вожас нин помасиг слот.

План ем, могжас iндöма, жöз ем-жö, сöмын колö большевистскöй кужöмлун да уперство—i боевöй программа лoас тыртöма.

Бригадалон ыжыджык жүкөнүс колтчис буккурутны Пожолос, медем котыртны палаззаса лесопункто колан ужалан вын, а ми Гаври́л Иванкөд сы могыю-жө кезим Ви́нин.

Ви́нины Палаззаса лесопункто колө 40 вөв да 70 навалщик, а ужалоны сомын 20 вөв да... гоз мөд навалщик. Заданьосө тыр-томабо... 19% выло.

Ви́нин селсөветын тырыс жөз, шыныс көв чертө ошөд. Ташөмыд Палазза селсөветад абу: Сени оз шлонжавны, оз тожласны селсөветад лун-лун, кызи Ви́нын.

— Ми́ян ужалан вын кызвыјө ыстома лезневөј подвескаө, Палаззаө да индалома мукөд ужјас выло, — висталө селсөветса председател. — Омөла чуткало ужалан выныд, — бытвө аслыс-нын содтис сижө.

Но тајө абу збыл. Ми́яналы висталисны, Ви́нын-пө 400 вөв сајө да уна јөз-на гортаныс шландајтоны, быдоама договорјас сајө зөбоомөн патчөраныс мышсө пөжөны.

Партјачејкаса секретаркөд сорнигчөм бөрын, ме каји Чипанов оиктө, а Гаври́л Иван—Рочев оиктө, көви селсөветса председател шуис. „Одва-кө сетыс сурас мыјкө (!).

Кажим селсөветса шленкөд — Белајев јорткөд. Сижө висталө:

— Кужомон-ко котыртны делөсө, Чипановсыд позас-на адзыны кымынкө вөвтө... Омөла-на оамтө-на ми ужалам, — оз соссы Белајев јорт. — Ми́ян зев-на уна јөз гортаныс олоны, мукөдыс некөн оз ужавны, а ми најөс ог саммөј котыртны вөрө кајөм выло, јона-на малалам јур кузаныс кулакјасөс да аодырјасөс.

...Пырасны өви зајиточнөј ордө (сижө пышјома вөры). Кутасны јуасны гөгырыслыс:

— Көн-нө мужикыд?

— Көни? — шензөмөн јуалө сижө воча. — Он омыј төдө көни — вөрын!

А ар вита пыссылон болкытис:

— Мыјја-нө ыјөдјан? Бавөыд гөбөчө зөпөс да... тјяныс повзис... јөјид...

Бөрас бригадалы јона сөралим тајө тешкод факт вылас.

Но ташөмыд абу өви. Кычанымбыс I. В. Фролов верөтвө мужик, јон вөла, — төвбыдөн абу-на кајолома вөрө, көви арааныс-нын объектелство боотөма. Ыстасны вөрө, а сижө вөрө кајөм улө кытчөкө мунас вөвнас — Сыктываркө, Фебраө либө мөдлаө.

А Пожолын өви ічмоң чотиг тырји локтас селсөветө да керка тырнас ојзө.

— Мыјнө те ојзан, мыј лоин? — јуалө сылыс буккурунөј бригадоөс палаззаса селсөветөан коллодыс делшер Лыјуров јорт.

Казаков Св. Ол. (Көрткерөс с-сов.) вневөј-сковик, ужалө подвозка вылын, лунса норма тыртө 150% (Ви́абөж 44 кв.)

— Көкөј... зумласаң да көкчун јылөч лыјлө... Ој!. Тувтчыны ог вермы, — вескыд көксө малалыгтыр ојзө.

— Нөкө, видалам, гашкө збылыс виси-да... Ічмоң чүјмө!

— Те-нө доктор омыј?

— Көв ескө абу доктор-да, неувасө төдышта ташөм делөсө.

Видалөм бөрын некушөм признак виси-лөн абу сурөма. Но ічмоң чотиг тырји-на бөрсө мунис, көви чотиссө ез-нын вескыд көк вылас, а шујганас.

Таји, сорнигтыр, воим Чипановө, жужыд чој јылыс небыжыд оиктө.

Чукөртим актөв. Төдмалим, мыјдта ужалам вын оиктас, уна-ө ужалө вөрын да мукөд ужјас вылын. Сурис дас вөв — смелө позө котыртны да ыстыны вөрө.

Час мөд мысөи чукөртчөс собраниө. Же-ныдика висталөмөн төдмөди сталинскөј поход мөгјасөн, вөрфронт вылын положеньнөм. Сыркод некөд ез шыас — чөволөны.

— Кыты-нө вөвјасыс, ставсө нин вөр-лезны ысгим-да, — шыаис „Көрттуј“ колхозыс көнук, өни колхозас председател пьмди.

Тајө колхоз мьлпуптас 12 овмөс, 11 вөв, 6 вөлыс гортас. 3 вөвсө сетыс позө ыстыны вөрө. Но сижө пыкөд: — ог сет дај сомын, аслыным ужавны колө... варты (?).

— Кујим вөвнад справитчасны, — шуисым пукалыјас.

Отка олыејас пѳвсыс суріс мол вѳв—
ѳбајаслѳн. Најѳ ескѳ кајѳны, но доѳјасвыс
жулавлѳмаѳс...

Гѳгѳрбок сорнітѳм бѳрын, сурісны і доѳ
фонтыејас, суріс і туруныд (вѳрѳ кајыс ѳѳі
ѳтка олыслы колхоз „Гым“ сетіс доѳ турун)
сурісны і вѳвјас.

Котыртѳс дас вѳлыс кыскаван бригада.
Сіјѳ шуіс аскомыс асыв-жѳ кајны Палачѳаѳ
тыр турундоѳѳѳѳ да ужавны сені план тырт-
тѳѳ. Дас пыщсыс кык вѳвсѳ індісны тајѳ
бригадаса вѳвјасыслы катѳдамыны вѳрѳ турун
да ужаысјаслы сојан-јуан.

Таѳ, колхознікјасван да ѳтка олыејасван
мѳда-мѳдыл отсѳгѳн, котыртѳс бригада, коді
кык лун мысті вѳлі вѳрын-ныс.

Чіпановсан—вескыда партсобранныѳ вылѳ.
Гавріл Иван сені-нын—сіјѳ котыртѳма 6 вѳлыс
да 10 мортыс бригада.

І кодыр мі вісталім собранныѳлы асланым
ѳныт јылыс, сельсѳветса председател шуіс:

— Міјанлы кѳ та вѳсна ковміс кајлыны...
дасѳіѳмыс.

Таѳі веокыда і крапкіс.

А Гавріл Иван грѳмітѳ-нын віѳнса опор-
туністјасѳс, кулаккѳд нувсысјасѳс, вѳрлезан
клан тыртѳм оран угроза улѳ вѳјѳдысјасѳс.

— Појол да Віѳн—мѳд Китај, а ті шуад,
ужалаан вын-пѳ абу... Ті онѳ руководітѳј, а
рукој водітанныд... Зікѳз ліѳѳѳмыныд классѳ-
вѳј врагыдкѳд тыштѳ...

Собранныѳ шуіс кык лунја срукѳн котырт-
мы да ыстыны Палачѳаса вѳрпунктѳ колана
ужалаан вын.

V.

— Тараканов јорт тани!—чардѳн паскалі
бригадамын јуѳр.

Ыбса сельсѳветсан термасѳмѳн мунам сіјѳ
шатераѳ.

Ударнікјас кіјаѳны, тѳдмаѳны Тараканов
јорткѳд.

Кымынкѳ минут мысті став бригадаѳн-нын
вукалім ыжыд пызан гѳгѳр да кывзім Тара-
канов јортлыс вісталѳм. Сіјѳ паскѳдіс пызан
вылѳ Ыбса лесопунктыс карта да тѳдмѳдіс
міјанѳс тани уж мунѳмѳн.

— Талул лыѳѳысан керкаын ѳелегатка-
јаслѳн собранныѳ,—могјасѳн тѳдмѳдѳм бѳрыс,
вісталѳ Тараканов јорт.—Ставным мунам сет-
чѳ да котыртам налыс да тіјан бригадалыс
встреча.

Лыѳѳысан керка тыр нывбабајасѳн. Сел-
сѳветса председател вѳчѳ доклад сталінскѳј
поход могјас јылыс. Сы бѳрын сорнітѳны
нывбаба актївісткајас, меставывса ужалысјас.

Гора аплѳдісментјасѳн чѳлѳмалісны презі-
діумѳ бѳрас-нын бѳрјѳм Гавріл Иванѳс да сы-
лыс вісталѳмсѳ, кодын сіјѳ ловја серпасјасѳм
петкѳдіс, кызі палачѳаса да гагшорса ныв-
бабајас мужікјаскѳд радыс тышкаѳны вѳр
вѳсна.

Нѳшта-нын гораа швачѳдісны Тараканов
јортлы. Сіјѳ, сомна Калікова прімер вылыс,
вісталіс, кызі нывбабајас пѳвсын медбурја-
сыс кужѳны косаѳны, а ковмас кѳ—і кувны,
вылѳ олѳм вѳсна, револуѳја вѳсна.

— Сіјѳс нѳтісны, сы вылын быднѳгыс
іѳдевајтѳсны, бѳрас чегјалісны кі-кокѳ, но
сылѳн бѳрја кывјасыс јежыд палачјаслы вѳ-
лісны:

„Менѳ віјад, но ме местаѳ
сывтасны уна сурс нывбаба
да менсым ѳелѳѳс нуѳдасны
возѳ... Револуѳіјатѳ он віѳѳ.

Тараканов јортлѳн таѳѳм кывјасыс ѳѳјѳ-
дісны нывбабајасѳс,—најѳ горша кывзѳны
сылыс вісталѳмсѳ. ѳѳі вѳтка кутіс чышкыны
чышјан помнас мырдѳн петыс сіввасѳ... Јѳз
чукѳрын чѳв.

— Ыбын мыјдта јѳз, мыјдта нывбаба-на
абу кајѳма вѳрѳ. Тајѳн најѳ падмѳдѳны соѳіа-
лізм течѳм, код вѳсна јурсѳ пунктіс сомна
Калікова. Мыј ескѳ сіјѳ шуіс, вѳлі-кѳ ловја
да есіјѳ ічѳмѳ мозыс, сулаліс тани пачѳорас
да кывзіс ѳткымын тѳткајаслыс сорнісѳ,
кодјас тани кутлісны наргыны, ыстыны ѳѳі-
тор-мѳдтор вылѳ, кодјас асыныс шоныд
пачѳѳрсѳ лыѳѳѳны му вылас медѳѳскыдтор-
јѳн...

Тајѳ кывјасыс нѳшта шыѳѳдісны нывба-
бајасѳс.

— Лѳсѳдѳј гѳрднімпас вѳрѳ петыс ныв-
бабајаслыс... Ме ачым медвоз гіжса да каја
вѳрѳ ужавны сталінскѳј поход помасѳтѳз, кѳѳі
менам ем ічѳт кага... Коді ме бѳрса?—тер-
масѳмѳн горѳдіс бѳрја радын пукалыс том
нывбаба.

— Менѳ гіж і... Марја Таскајева...

— Менѳ щѳщ...

— Менѳ і...

Комын віт пывбаба шуісны кајны вѳрѳ,
медым кутны мауленіча кешлѳ вѳрѳыс петѳ-
мыс верѳсјасѳѳ, вокјасѳѳ да батјасѳѳ, медым
сталінскѳј поход дѳрјі мужікјаскѳд радыс
козаѳны вѳр вѳсна, план тыртѳм вѳсна.

* * *

Јаг ју. Жужыд кыр јылыс сулалѳ лесѳ-
пунктлѳн база: кык судта контора, баракјас,
стѳлѳвѳј, ларок, пывсан, складјас, конушна-
јас. Ју ѳортасті лѳзов дѳрѳсјаса јежыд лѳнта-

бя нұжалә вескыд јітуј. Сети кадыс-кадә летчәны вәлајас—кыскәны даc кубометра кердәдәјас.

Јукәим группајас былә, медым нуәдны барақјасын летучкајас букоірнәј бригада воём куға. Мі нәлән вескалім муны 4 да 5 номер барақјасә өткә олысјас пәвсә.

Вел дыр лоі відчыоны собраннә былә чукөртчөм. Төдчә, массөвөј уж муно омәла, кулак агентјас зілөмаө-нин тәні. Јуасөмјас былә виставләны дыша, вескода. Унаөн уңны водисны. Но код сурә кышалисны мјансә. А кодыр висталим букоірнәј бригада воём јылыс,—ловыштисны, код сурә пондисны оорытны Карманов јорткөд, кутисны жуаны сыламо, кыжі муно Палағзын ужыс. Нәжжәнк панәис беөөда.

— Мі-өд вәрад ужалім нелямын лун сәјә-нин,—висталә збој дадә.—Ме со вәч-нин кујимсо кубометр, а мукөдыс сз на петаваы вәрас...

— А мјан вәлі өвә комсомолеч,—өні вәтләма комсомоләсыс,—кодә көсјәсөм сетлис вәчны 500 кубометр, а вәчөма... нәл кбм.

— Мі вот таво ужалім нин 115 лун, вәчм бмд морт былә 1100 кубометр сәјә, дај татчә-на со лөктім,—висталә Карманов јорт.

— да-а... Унакоф кулыштөмныд,—чөвтис гөрд тошка дадә.

— Но, тјан-өд вөрыд.. вөрыд кушөм бур... Сөщөм вөр вылад унжык на позис тјанлы вәчны!..—чирзан гөлсөн брычнәтис кодкө ылі пәлөссән.

— сөрт-жә...—Опә Кармановлән сінјасмс југнәтисны.—Мјан пујасыд өл сәні асныс і пәрөны, керјасыс асныс-жә волюбны да повыв вәүны ју дорә—сөмын теч чуқорас...—Опә нумјалөмә кыпөдләс јурсә.

Гөгөр мзкнәтисны-сөрөктисны. Уңысјас сәдмисны, гөгөрвогөма кутисны кывзыны, сөсә шөщ кысисны сөрнөд.

— Те, Трөпө, мыј, куту-моз, пәлөссән увтчан—лок да тәні сөрнөт,—корөны чирзы гөлсә дадөс.—Лок да вистав уна ө те вәчнв?.. Нәфел-на-өд сөмын вәрас ужалән, а жевксән-нин... Талу-пө кујим кубометр сөмын вәчөмыд...

Трөпөлән горшас бытәө лы тәсәсис: сылы нәжөм лоі вөчәвәзны та былә—зөв-нин јосә имис висталөмыс.

Барақын сөмө бур ударнәкјас, кодјас вөчөны 5-6 кубометрөн, но код сурә весөг і нормасө оз тыртны... Сөщөмјасыс медјона горзөны:

— Вөрыс ләк!.. Мед вәдласны палағ-часыд мјан вөр вылын ужавны, уна-ө тыртасы...

— Вәдләм,—јурсә кыпөдләйтөг шуө Опәк...Вөрлөзөсјас шуисны быд мортлы меөсәдә былә вәчны вөт кубометрөн, косаоны квајт-сөчм кубометр вөсна, өдчөдны кыскасөм, корисны сөлсөветлыс став ләшка ужалән вынө сиктыс котыртны да кәтөдны вөрә.

VI.

Уна мөлләрч чутјасө вөрсөдчә сәја шөв-дә јежыд лым воь вылын. Мичә рөмјасө вөртмасө лым, сөнмәд дојмө вәдөдгәд. Ерф вывсағ пырим Лөкшөр вөрә. Букоірнәј бригада пөрөдчәнинөз колө муны кык километр да жын. Со-і вәчкерә. Тәтә лығныча тужөд пырөма бригада. Пырнысө километр жын мында.

Лығныча тужө кыт өшјан, кыт он. Мукөд-лаас коскөзәд вөјан, сөјә гуранјасөд, а сөзсө лымјыс пәзөсөз. Первөсө вөлі көзәд, а өвә дөрөмјас кутисны көтаоны. Унаыс уолам, четчәм да бара вөзө. Туны тыр лым пәкәләм.

Тарақанов јорт казтылө:

— 1919 воын мө өтчыд јежыдјас бөрсә тағ-жө вөтчыләм... Коскөзәс лымјөд сөбө мјан ічөтк пәрвизанскөј отрад... Суим вөркер-кәд... Панәис коө... Жынјыс кымын уөі, мөд жынсө бөстим пәнө...

Но мө мунам ог јежыдјас бөрсә. Мө лөк-там асланым медбур јортјас динө—Подорөв Гаврәл Иван бригада ужаләннөд.

Со, мыјкө увкнәтис... сәрөбтис көнкө нөмы-лын. Кывзысам. Тәјө пөрөдисны пу. Маты-нөө-нин.

— Ива-а-ан!—горза, былә чатыртчөмөң.

— У-у-у-у!—кылө воңа.

Тужымөс пощисны кујамс воөм керјас. Со, Мухәл Иванович да Иван Карманов,—өтис зыр-гогнөн волә пудинсө, мөдыс—сувјө јывладор керсө да вөчө пролыска.

Шујгаын Онтон Карманов да Александра Јелөхinä муртса тыдыштөны мжыд пудин до-рын: нәјө пөрөдөны сывтырјә гигант-пожөм.

Вескөдладорын уркнәтис, рашкөдчигтыр, төзвырөн защкөис пу. Сөсә лөнис. Тәјө Гаврәл Иван да Опә Карманов пөрөдчөны.

Шујгаын і вескыдын, воңын і бөрыи гымшыөн пөрласөны пујас, јуралө јағ, тиралө му; клөнгөны кын пуө чөрјас, сылө пәләлөң горшы.

— да, тәјө збыл былә коө!—шуө Тара-қанов јорт уж былә вәдөдгә,—Тағ-кө быдөң ужалисны, вөрлөзан программәд сөкө бнөз тырис нин.

Минут вөтө-квајт бригадакөд беөөдүтөм мыөт, Тарақанов јорт летчис—термасө базаө партсобрәннө былө.

Топыда пукоісны бригада оёломё да журё
Тараканов јортлён прёщадјтчан бёрја кывја-
сыс:

— Тіјан эбој ужён гордітчё Војвыв му,
гордітчёны став ужалыс јёзыс. Парвіја не-
кор оз вунёд геројјасёс. Возё-жё, јортјас, гы-
рыс вермёјасё, вёр вёсна большевісткёј
косё!

Топыда кутлёны кіјас, ёзјалан оінјасён
візёдённы мёда-мёд вылё, шуёгы:

— Вёчам!..

І вылыс јуралё ужалаи кыпыд сёмфо-
міја, топкёдлё јасёс пујаслён пёрласём.

...Медвозза лунё вёчисны оізім кубомет-
рён морт вылё.

VII.

Оланін лёсёдтёз бригада овмёдчис Лок-
шор пёчінокё—Петыр Јігё ордё. Аскомыс
петасны выл оланінё.

Пемыднас-нін уж вылыс воіс бригада.
Гавріа Иванлён муфера ёзјалё чужёмыс. Сы-
лён ем мыјкё вісталантор, но лантёмён
пёртчысё, термастёг мысёс. Мукёдлён сіз-
жё мыјкё вылтор чужём вылас.

Сёмын ужын бёрын-нін Иван кыккіс ку-
щёмкё конверт да чуткіс меным:

— Лыдды!

Кыккіс пышчыс пісмё, візёдлі помыс: кы-
рымалёма—„Тараканов“. Оні гёгөрвоі брига-
далыс німкодасёмсё. Кёві кыккёв-нін најё
лыддёммаёс, но вылыс лёсёдчисны кывзыны.
Пісмёын вёлі гіжёма:

„Дона јортјас!

Бур ёдлёмён колі тіјанёс јагын.
Ешті-кё, колтчі ескё тіјанкёд гажја
тулысёз. Но колё, другјас, мунны
возё, чуксавны јёзёс вёрфронт вылё,
јёмёдны классёвёј суелун, кымёдны
эбојлун.

Ме олі тіјанкёд недыр, но олі
тіјанкёд ётї думён, гажёдчі ті-
јанкёд ётї гажёдн. Тї петёддлін-
ныд меным выл сама уж, выл
мортлыс уж, тіјан эпохалыс, соціа-
лізм кадлыс уж. Гымён грымёдіс-
ны пёрдём пујас. Пушка гымён
вёрёдалісны ёдлём му вылё усём
пујас.

Оз тырмы вын морт кывјён шу-
ны тіјанлы, мыј пусё менам јур-
вемын тіјан уж вылё візёдём ёд-
рын. Тї вёрфронтыввса геројјас,
тіјан уж іылыс тіјан олём дырјї

ужалыс јёз вылё сыланкывјас, віс-
тавлёны челадылы мојкывјас.

Классёвёј врагјас тіјан вылё јї-
рёны нін, тырёды аслас неж бы-
гён тіјан уж вылё візёдём дырјї.
Но тї повтём јёз, тї мунад пар-
тіјадн індём тудёс возё да возё.

Соцордјывём да ударнічество—
тіјан оланног (быт), выл олём пон-
да став вын сетём—тіјан мани-
фест, классёвёј врагёс пасвартём
—тіјан программа.

Гёвк тіјан үжлён савмёдд дыр
ужём Комі муёс. Тї выл поколен-
нда јёз, Љенін поколеньнда котыр.

Мед оз музлы некор тіјан вына
сојјас, мед некор оз жугылтчы
тіјан гажја ёдлёмјас.

Подороз, Кармановјас, Јелохіна
зарні, сіја біја чолёмјас, олё дыр,
геројјас. Ставныд тї ударнік!

Адзыельтёз, другјас! Мунёј во-
зё!

Ставнам тіјан—Тараканов.
Јаг ју.

24/II 33 в*.

Недыр кезлё чёвуолі. Сёсёа Гавріа Иван
шуіс:

— Колё гіжны вочакыв.

— Талуи тіјан вёчёма кёқжамыс кубо-
метрён морт вылё, — кыліс пыді вежёсвак
пріјомщїклён гёлёс.

— Бур!

Копыртчисны пызан вестё оізім јур. Отув-
јён кутім гіжны Тараканов јортлы вочакыв:

„Дона, Педёр Гаврілович!

Біжыд, ыжыд аттё теныд піс-
мё вылад. Мі сіјёс ставным лыд-
дім кымынкё пёв да нёшта јон-
жыка ёзім кёгјёмдн ужсавны,
гримёдны возё—соціалізм тудёс,
перјыны нёшта гырысёжык победа-
јас вёрфронт вылын.

Таво мі вёчїм-нін быд морт
вылё 1100 кбм. сажё, но мі нёшта-
на вёчам 200 кбм-дн, медым рапор-
тујтны партїјалы да правітельст-
волы 1300 кбм. быд морт вылё вё-
чёмдн. Тажё тіјан боевёј програм-
ма, кодёс тыртём—тіјан медвозза
мог.

Дона Педёр Гаврілович! Мі-ёд
ёдгөрвоам кущёма колё страналы
вёр, мі ёдгөрвсам, мыј мі-кё—војвыс
варышјас—ог петёј ёдлёмыс тыш-

касны вөр вәсна,—сјдн нбжмбдам
СССР ын соціалізм течбм.

Тайдс гәгәрвөдмөн мј первојја паж-
тылетка заводтөдмөсән вөрыс пе-
тавтдг косасам вөр вәсна, валута
вәсна.

Партыја чукдстіс мјанбс бостны
букер вылб Ыбс—мј оті кәсјдмөн
мунм сетчд, медым асланым прі-
мердн кыпдбны Ыбса, дај Комі
областыс вәс вөрлежыяссб боје-
вөј ддјас стас тышкавдмб. Став
вын ебдс да самлун пуктам, медым
олдмб нүдбны партыадн індбм та-
јд мөгсб. Кутам сетны быдлун
морт вылб не ещажык 7-8 км ыс,
көт-і тані вөрыс тәдчымдн омбл.

„Некущдм крепост оз сур, кодбс
ескб ез вермыны бостны большев-
јас“,—тајд кывјасыс мјан јурын
скаладн пукалбны.

Классөвөј врагјаскбд чорыда, не-
кущдм пдшцадатдг тышкавдмдн,
ставмувысва революцја вождымыс—
Сталін јортлыс кварт історчес-
скөј условјдсб асланым ужд сүд-
мдн—мј вермам!

І кызі і дні мјан черјас да пјла-
јас улын гымшыдн пөрласбны пу-
јас, кызі јәгсб мј щдктам сывны
соціалізм колбм вылб, сјзі-жб кә-
тјталетјаслән понјас укбдчасны-
кб мјан сөветскөј му вылб—мј
таз-жб кыпд едлөмдн мунам на-
лы паныд, чер да пјла вежам вјн-
товкајас вылб да пролетарскөј
пушкајас гымшы улын вермам!

Быд фронт вылын—дні і возд—
вермам, зк вермам, Педөр Гаврі-
ловіч!

Палазъаса ударнјкјаслән ста-
лінскөј поход нми букернөј брига-
да: Подоров Гавріл Иван,
Опон Карманов, Онтон
Карманов, М. І. Карманов,
І. Ј. Карманов, Александра
Желожина.

Јаг ју.

Ыбса лесопункт.

26/II 33 во“.

* * *

6 час асыв. Муртса-на јүрдө. Воолалам
өбрөдн бөрсөдн ужаланнө. Некод кыв оз шу.
Асывнад уждм вывоыд озжык сорнытөм.

Петыс шондј кбзыда зјрдалө пујас кос-
төд. Кышакылөны пујас рамьнык асја төв
улын. Кор сурб гылаалөны пујас вылыс лым
јокмылјас.

Букернөј бригада талуи петіс ужавны
којмөд лун.

Грымвөдө кујимсө вөса пожөм—пјлаыд оз
суз... Онтон волыштис чернас бјлаті, сыв-
јыштис шујга кјнас пусб, пуктис едлөмсө пу
бердас да трөнгіс чертышнас кымыныскө.

— Ог төд сіс абу,—мөвпалөмөн чөвтис
сјдө.—Зев кыз пусы да ог вермы төдны,
кущдм пышкөсыс... Ердсаыс тај абу ескб
лок-да... А вјдлыны колб. Колан-да, бур-кб
—кымын кубометр вошө...—Вај пөрдөдм!

Зөң час жыи тырміс пөрдбны. Пјламыс
оз суз-да, лоі кык боксб чербн шупны. Сб-
кыда кыскасб пјла. Унамы лоі вест кузәбн
кыскывыны өтарө-мөдарө. Пјлаыд муртса вјш-
кө. Медбөрын пыркмуні туганыс, нөжјөнк
вөрзис, сөсса өдзис—сарөбтис ортча пујас,
јркыөіс чорыд гымбн. Вылб качлісны реэ-
увјас; лымјыс, бытб төвныр пөлыштис, гарт-
чөмбн кыпөдчыліс да кутіс бөр шавгыны...
Вель дыр-на матјгөгөрсә пујасыс гылаалісны
лым јокмылјас.

— Ок, сіс-тај!—дөзмөдн шуіс Онтон.—
Төдкб ескб ег-жб пөрд-да... Сөсса бурзы-
ка бөрјысөны кутам,—керсө мөрајтгөн-ныс
сөдтис сјдө.

Первој лоі дінјыны метрбн дынјөн кузә.
Сөсса вөлісөті кутім вөчны пусб—сувјыны,
волны, орјөдлыны.. Но шөді сөмын өзі кер,
а мукөдыс мувіс бракө...

— Тајд пунас нокегөн мј воштім кујім
кубометр,—бокб сөлыштөмөн шуіс Онтон,—а
вынсб вјдм віт кубометр вөчөм мында...—
да брак кер помө гіжіс графтөн: „Тајд пу-
ыс мырәдіс мјанлыс кујім кубометр“.

Кутісны паныдасыны шөркод-дем пујас.
Шөркод вөр вылад ужыс өдјөжык сөдб. Во-
лам пу дінсб. Термасөмөн јркнјтам—пөрд-
дам. Мөрајтам, сувјам. орјөдлам, волам—і
мунам мөд пожөм дөрө. Сјзі орјавытөг.

Онтон Карманов дін керсө волб зыр-
гогінбн. Сјдө кыи зыр-гогін чача-моз вөрсб:
быд өвтыштөмын метр кузәбн шурсјдлөб.

— Зыр гогіннад кыкөдјө вермам волсы-
ныд, чернад дорыс,—шуө Онтон.—Первојсб
ескб ме ег-жб көсјы тајөн волсыны, но
лыс-дө өзі нгамыс да јурө пыріс: зк, мөса,
велөдча. Өні со і ужала сјдөн—јона сөдб...

І тајд збыл: палазъаса ударнјкјас став-
ныс волсөбны зыр-гогінјасбн. Чербн өзі кер
волг кості, зыр-гогінбн верман волны кык-
кујім кер. Тајөн најд јона сөдтөны асывыс
ужалан өдсө.

Но ешалао-на тајо зыр-гогіныс пырѳома... Палааҕаса ударникјаслыо тајо опытоо кад-ын пѳртны быд бригадао, овладејтны зыр-гогінѳн быд вѳрлеэыоы. Велѳдчѳм выло тани коло сѳмын кымынкѳ лун.

Ми јыв керсѳ Сандракѳд сувјам, орјѳдлам да лыскујтам (вијјасѳн кыресам), а сек кості Онтон ештѳдѳма-нын дін керсѳ волѳм. Быд час ужалѳм сетѳ ѳѳи кубометрѳн морт выло.

Но тани вѳрыс лок—сіѳимдас процент выло щака. Јона коло бѳрјысны—ѳдтѳ тајо тѳдчымѳн чѳвтѳ.

— Ев-кѳ вѳрыд вѳв щака, тас позіс вѳч-ны 10-12 кубометрѳз,—шуалѳ Онтон.

Пажын кад. Пѳрѳдѳм ыыжыд коспу. Пес-тім ыжыд бѳ.

— Па-ажна-ајтны-ы!—горзѳ Јелохіна јорт Гаврѳл Иванјаслы.

Нѳдыр мыѳѳи гажа бѳ дорѳ бригада чу-кѳртчѳс ставнас. Бѳ дорын сывдам нан, бед-зыло чарѳм јокмыл сущкѳмѳн бѳ дорын вијѳ-дам стѳкѳнѳ ва.

Гаврѳл Иван кыскіс ҕепѳыс бумагатор:

— Со, вајсны партјачејкаса секретарсаи записка.

Мукѳдторкѳд щѳщ сетчѳ вѳлі гѳжѳма:

„Осѳповлѳн бригада, тѳјан локтѳм выло вочакыв пыддѳ, лептѳс ѳдсѳ 6,6 кубометрѳз, коасаѳ 7 кубометр вѳсна“!..

— Рытнас коло гѳжны чукѳстчѳм ыбса вѳрлеэысјас дѳнѳ,—шуѳ Опон Карманов.—

Кулацкѳј агентјасмд сорнитѳны-нын, мијанлы-пѳ медбур вѳрсѳ сетѳмаѳо... Коло корны, мед мѳкѳд ортчѳн сувтѳдасны медбур брига-даѳс да петам сымкѳд орјысны...

Пажын бѳрын ужалам зѳлжыка—брак пу-вестѳ коло вѳтлыны унжык кубометр. Сун-щѳкаѳѳны багатыр пожѳмјас. Быд боксаи кыло ращкѳм-укѳм. Терыба зажѳны лечыд пѳлајас, камгѳны паскымд дора черјас.

— Кѳкјамыс кубометртѳг таалун ог муној, —шуѳ Онтон да, омѳл вѳр выло нырулас броткѳг, зѳлжыка шурсјѳдлѳ зыр-гогінѳн. Сы-саи кајѳ пѳс ру. Фуфајка кѳјјас рачалѳма. Ужалѳгѳн 30 градуса кѳзыдыд—нынѳм.

Кутіс пемдыны. Регым-нын квајт час лѳѳ.

— Ш-а-а ба-а-аш!—рытја сымѳдѳ горзѳ бригадѳр Гаврѳл Иван.

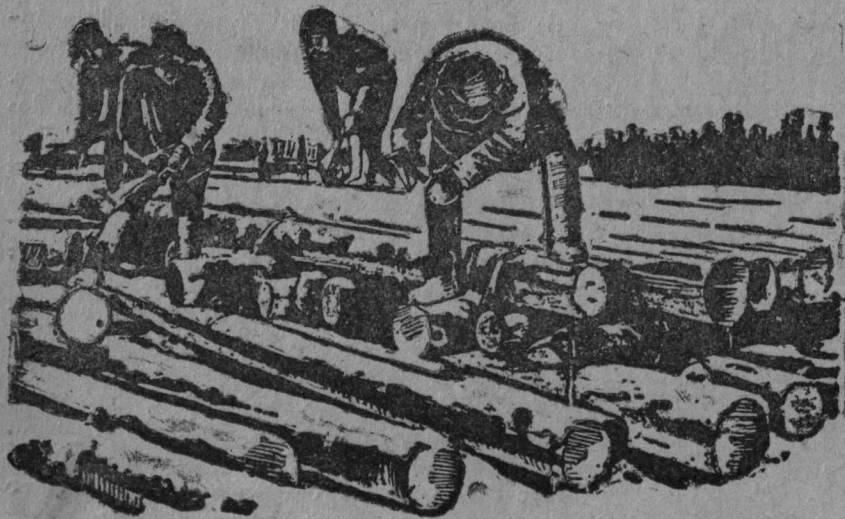
Бара сѳрѳн бѳрѳн летчам пѳчѳнокѳ..

...Талун бригада вѳчѳс 7,9 кубометрѳн морт выло, а ортчѳн ужалыс Муравѳвлѳн бригада—3,5 кубометрѳн морт выло. Ужавны кајѳгѳн нѳ уж вылыс летчѳгѳн најѳс ег адчы-лѳј (мијан ветлан туј вылын ужалѳны)... Сѳцкѳ, уж вылас најѳ петалѳны сѳмын луи-ѳѳмѳснас, а вѳрѳны ужалѳгѳн... кыјѳ вѳрѳны—та јылыс вѳсталѳ кубометр лыдыс...

VIII

Участокыс-участокѳ, баракыс-баракѳ, мор-тыс-мортѳ паскалѳ сорны:

Фото—Пельмеговлѳн

Виѳабѳж вѳрпунктын Којушовлѳн бригада пурјаѳѳмын тыртѳны луи-са норма 160 прѳч.

— Масленіча воб... Колё летчыны гортё...
Шојтчышты... Аскур жуышты...

— Век кѳ ужав, он-жѳ-нын озырмы-а...

— Ме паныд-нын корі гортань...

Кулакјас, зажіточнѳјас, налѳн агітпропја-
сыс бура „ужалѳны“... черань везјѳн паскалѳ
налѳн гортѳ летчѳм вѳсна агітацја:

— Мед, колѳ-кѳ, ужалѳны колхознѳкјас,
а мѳ летчам,— кулак агентјас медвоз ышѳ-
дѳны летчыны ѳтка омыјасѳс, на пѳвсѳ гыж-
јас налѳн сібалѳжык-да.

„І ташѳм агітацја влѳянѳ ѳлас сурѳд-
чѳмѳн, ѳтѳ суткѳн 148 морт летчѳсны гортас
масленіча кежлѳ гажѳдчыны, дунјавны кер-
каыс-керкаѳ, самѳкур чашкајас ѳктыны...“—
гіжѳ Гаврѳл Іван.

А ыбса парторганізацја ез куж кадын
сетны кулак агітацјајалы чорыд ѳтпор, ез
кѳртвомав кулакјасѳс. Сѳмын ташѳм лѳѳмтор
бѳрас, лѳктѳм коммунистјас ѳтсѳгѳн, вѳлі ер-
дѳ петкѳдѳма классѳвѳј врагјасѳс да жугѳдѳ-
ма налыѳ падмѳдчѳмсѳ. Лѳі чорыда кучкѳма
кулак агентјас куѳа. Вѳрлеѳыѳс бѳр кајсны
вѳрѳ.

Таз вочавѳісны классѳвѳј врагјас букеір-
нѳј бригада лѳктѳм вылѳ.

...Чорыд классѳвѳј тышкын чужѳны кубо-
метрјас, јѳн косын шедѳ вѳр. І тажѳ косас
медвозынѳс Гаврѳл Іванјас да Кармаковјас,
тажѳ косас медвозынѳс „Гѳрд Оквabr“ да
Колегов нѳма бригадајас, кодјас сталінскѳј
поход помасѳг кежлѳ тыртѳсны асыныс кѳс-
јыѳѳмнысѳ 100% вылѳ, кодјас ужалѳсны та-
во вѳрын 120 лунис унжык, сетѳсны быд
морт вылѳ 1300 кубометрѳн.

Тажѳ Сталін јорт ногѳн шусѳ: „чест
да слава перјан, доблест да геројство пет-
кѳдлан ужѳн“.

Феврал 28 лунѳ Комѳ областувса Еж-
спортнѳј совещанѳѳ шуѳс премѳрујтны вѳр
фронт вылын геројскѳј ужыс букеірнѳј бри-
гадаѳс—Подоров Гаврѳл Іванѳс, Онтѳв Кар-
манѳвѳс, Опѳн Карманѳвѳс, М. І. Карманѳвѳс,
І. Ј. Карманѳвѳс да А. І. Јелохѳнаѳс—дон
боѳттѳг быдѳнылы курортнѳј места сетѳмѳн
да быд мортѳс 500 шajt ѳѳмѳн.

дѳстојнѳјѳс ѳ тажѳ наградасѳ Подоровјас,
Карманѳвѳс, Јелохѳнајас? да, дѳстојнѳјѳс...
Најѳ дѳстојнѳјѳс лѳны социализм кадса герој-
јасѳн...

І на јылыс комѳ ужалыс јѳз кутасны
течны да сывнм сыланкывјас, кыѳі најѳ не-
ламын градуса кѳчыдјас дырјѳ, кок јылыс
ускѳдан пургаа лунјасѳ вѳчѳны вѳлі 10-12
кубометрѳн... Налѳн бојевѳј маршыс кутас
јуравны Војму паста победнѳј гімнѳн:

Лечыдѳс пѳлајас, черјас...

Мѳјан нѳмным ез грымакыв вес:

Вѳчѳм мѳ кујѳм сурс керјѳн —

Перјѳм збој ужын слава да чест.

І тажѳ сылѳмыскѳд кысас уна со трак-
торлѳн мургѳм, сурс лыда моторнѳј пѳлалѳн
жургѳм, паравозјаслѳн тутсѳм, појездјаслѳн
грымѳдѳм, заводјаслѳн гудоқјас, выл уждѳн
кыпыд ѳѳмфонѳја, код вестын гимныѳн
јѳркны кутас сталінскѳј арміјалѳн марш:

Вермѳмыд—збој кыпыд ужын.

Тыр победаным—сталінскѳј сѳм.

Венны і вермыны кужам —

Лѳвја ужјасѳ пѳртны быд влак.

ВЫЛ ПАШЛЫ

(Шіемө)

Чолөм да здорово, оо муса друг!
 Піемө тең гыжыштны мөвпешті друг.
 Кывбурјас страпайтны мастерөс ми,
 Рифмајас корсапны кузам зев оуса,
 Журвемын домалө творчество-би,—
 Прөста өд огө поетјасөн шуөј
 Эдукөн ми лептам кујим оо строчка,
 Кывјассө торјөдлөма, сінмө мед кочкас:

„Удар-
 нөј
 кад.

Удар-
 нөј
 уж.

І
 кыптіс
 коо

І
 јургө
 өд“.

Сізігі түрө, со, сізігі түрө!
 Ме ог төд, кызігі сурө!
 Кывжынјыд—строчка,
 „І“—шыпас—строчка,
 Знак „запјатаја“ да „точка“,
 Коркө, ферт, боотам на мода—
 „Точка“ зонь строчкө водас!
 Сыр-ө-нө чуткыны чут?—
 Міжанөс некод оз кут!
 Лыффысые комі морт сөда-на оло,
 Нинөм поезја куза оз төд,
 Мөвпештас: гашкө-пө тазігі колө,
 Гашкө пө тащөм поетјаслөн өд...

Тажө, ферт, доланык шутка,—
 Татчө ме точка, час, чутка.
 Гусөнік вістала, со муса друг:
 Міжанөс гижөмые некод оз зуг,
 Поэө зік веокыда шуны—
 Тенө ні менө,
 Воам көв венө,
 Ннөві мортлы не сунм!

Міжан быд кывбур зев јар—
 Кыпөдө мір,
 Пузөдө вір:
 „Зым! Гым! Јрк! Тар!“—

Повзөма не поштө сикт,
 Тірвлө щөщ Сыктывкар,—
 Со кызі јркөдө сикт!
 Мумс і сынөдыс вөрө,
 Слабжык морт кокјызоыс пөрө,
 Чарбікод зік,—
 Со кушөм стік!..
 Пушкаыс тазі не лыңны!
 Ачыд те артав,
 Заклад көв вартам,—
 Ннөві мортлы не кыңны!..

Ок, другө, со муса Паш!
 Верітан! дрөж бостө менө..
 Нымкодла! Пөрысө-немө
 Вермам-на сетны ми гаж:
 Нге Тіма-Вен,—
 Нге-на Пед-Ген,—
 Пушкіныс бур балагурјас,
 Со кушөм міжан бур јурјас!
 Міжан моз некод оз зіл
 Лөөддны гижам сам—отіл.
 Мукөдлөн быд гижөд өткод—
 Пыр схематізм;
 Міжанлыс боотан да, нөккод—
 Бур реалізм.
 Пыр вылыс-выл,—
 Абу-вө збыл?..

Мыј ме тан кајта,
 Те, көнкө, чајтан:
 Вігтор-пө шмонітө бара?
 Ен, другө, сізі те гарав:
 Шмонітны өні ог кут!..
 Бара, час, пуктыла чут.
 Ліріка, ліріка, көні-нө те?
 Кытчө-нө міжаныс пышјин?
 Кывбурөј, кывбурөј, омөлтчин те:
 Вылыстө мічмөдны ышмим.
 Сы вылө перөным міжан век јоомө,
 Сомын тај пышкөсыд тенад век коомө.
 Сесоа ме помала, шаңлы.
 Вістав поклон Тіт-Паш-Ваңлы!
 Мыјкө-таж вел уна гижі да лезі а.
 Чуксаала течны художествоа поезја!
 Сіја быд бурсө, быдтор!—

КЫМЫНКӨ КЫВ ТВОРЧЕСКӨЈ ВОПРОСЈАС ЈЫЛЫГ

Советскөј писателјас медвоzza конференция выла ми локтим гырыу вермөмјасөн. Луныо-лун пакало литературној фронт, кызыннас жугөдөма групповщина, вескөдөма важ нелучкјассө. Но абу-на ставсө вөчөма. Ез-на быдөн колана ног гөгөрвоны ВКП(б) ЦК-лыо шүөмсө литературно-художественној организацијас перестроитөм жылыо.

Өтөк-кө,—оз на сештөм өдјасөн муу перестройкаыс, кычө ескө вөли колө.

Мөд-кө,—омөла-на сувтөдам выла вопрос-јассө творческөј проблемајас куза.

Важ КАПП-лөн сені і омөлыс вөли, мыј литературној движеннөсө вөли јөршитөма ічөтөк кышө, вөли кружковщина. Важ КАПП өз вермыв кыпөдчыны вопросјассө общөја развешајтөмыо вылоджык. Пыдия, паоқыда осмыо-лөвајтөмөн, творческөј вопросјас бердө матыотчөм пыдди вөли веркөстөыс ісалаөм, кодө вөли вөјөдө дај өз вермы невајөдны упрощајтөмө, „шүјгавыв“ вулгаризаторствоө. Критика-лөн „шүјгавыв“ вулгаризаторствоыс, руководствоөн упрощајтан лозунгјасыс вөли інмөны творческөј продукция качество вылас,—схема, штамп, барабанщина,—кыз Нободивса Виттор вөли шумывлө „жунган поезия“,—объективној дејствителноот упрощајтөм, оломсө лакирујтөм да с. в.—Таштөм вөли упрощајтөмөлөн резултатјасыс творческөј продукцияны.

Серт, медвоzz колө вөли ердө петкөдны важ нелучкјассө, жугөдны упрощајтан установкајассө, кучкыны „шүјгавыв“ вулгаризаторјас куза. Сы сертө КАПП лквифирујтөм-оан вөчөма вел уна-нын, көв і јона-на тырмытөма. Но сөјө абу-на выла проблемајас кыпөдөм, сөјө абу-на проблемајассө разрешитөм. Мыј өнөзсө вөчөма, сөјөс позө шуны сөмын-на подулөн, медым заводчөныны збылыо творческөј проблемајас бердас. Медвоzza конференциялы ковмас та выла пуктыны јона выдыд вниманнө.

Тематика жылыө өнө оз-нын венчыны. Колө і лоі-нин ведущөјөн социалној тематика—вөрлөзөм, колхозјас течөм-јонмөдөм жылыө, социалистическөј стрөйтелство жылыө. Но тема-

тикаыс ачыс оз-на возыв сет сылыө содер-жаннөсө, пышкөссө.

Колхозној тематика сөјө пролетарскөј литературалөн ыжыд вермөм, но сөјө сөмын-на тематика. Ставыс лоө сы сайын кушөм пышкөс лоө сујөма тајө тематикаас, кушөм идеја, кушөм классөвөј идеология нүөдө художественној гөжөдыс, правдивөја-ө гөжөдыс петкөдлө объективној мирсө.

Горнитам социалистическөј реализм жылыө, а өнөз тајө оорныс мунлис сөз-жө общөја. Өд, өнөз ог төдө, а сөмын чајтам, мыј сөјө-ли тајө гөжөд гөжөма социалистическөј реализм методөн. Ешд-өд шуны, колө петкөдлыны, мыјөн тајө-ли сөјө произведеннө торјалө мөда-мөдомс идејанас, течасногнас, ведущөј тенденцияјаснас, противоречияјаснас, колө петкөдлыны кушөма быд торја гөжөма матыштчө медвескыда олом збылсө петкөд-лөмас.

Социалистическөј реализм, сөјө—„правдивөја петкөдлыны оломсө омөла і бур бокјаснас, социалистическөј революция вынјаслыө вермөмсө, собственностам, капитализмаы паныд мужан гөжөдјас, кодјас воопитывајтөны чело-вечестволыс оломсө бурмөдөм вөсна, пролетариатлыө диктатурасө јонмөдөм вөсна тышкөсыојассө; петкөдлыны оломсө не сөмын веркөс деталјаснас, либө веог существенној деталјаснас, но став существенној обстојателствојаснас да существенној типичној характерјас отсөгөн“ (Кирповин).

Произведеннөсө, сөз-кө. колө боотны сы сертө, кушөм идејаыс произведеннөсөлөн, кыч гөжөмыс решөјтө торја проблемајассө, кушөм средствојасөн, пријомјасөн петкөдлө объективној мирсө. А тајөс конкретнөја произведеннөсө вөдлавтөг оя вермы петкөдлыны.

Боотам Ізјур Иванлыө повеот „Бималөн бригада“. Журнуөдана ычыс тајө гөжөдыслөн—петкөдлыны кыч чужө выла социалистическөј вөдөдөм уж выла, кодө (ужыс) оөкыд, быт вөчан торјөс пөри „слава да чөст перјан, геројство да доблеот петкөдлан уж“, петкөдлыны социалистическөј стрөйтелство кон-

кретной участок влады—вөрлөзөмүн. Вермис-ө
Ізјур Іван петкөдлөмүн мыј көсјіс? Правді-
воја-ө петкөдлө оломсө, объективной дејстви-
тельностьсө?

Шөр фигура повестын—Јарө. Не сы вөс-
на сөмын, мыј Јарө суалө Тіма да Анна
Опона костын і не сы вөсна, мыј Јарө жы-
лыс мед уна гижөма, а сы вөсна, мыј Јарө
петкөдлө і Петырлыө, і Јогор Ваокалыө і
Теренлыө тусө. Оз поз дерт откодавны
Јарөс мукөдөкөд, сјіө торја морт, коді не
сөмын арлыднас, олом опытнас торјалө, шу-
ам, Петырлыө, Јогор Ваокалыө. Но Јарөдөн-і,
Јогор Ваокадөн-і, Петырлөн ем откод черта-
јас, кодјас петөны најө социальной чужөмыс.
На вылын став ыланьс ошалө мыјкө мында,
кодлөн јона-на ува, кодлөн ещаджык, мелко-
буржуазной груз собственник—крестьянлөн,
өтхіялөн, ас інве, ес бокоан вјзөдөмлөн

Со сјіө мелкобуржуазной тенденция, ас-
сыс личной интересс государственный интерес-
јаслы паньд сувтөдөмөс, зев бура төдчө
Јарө мөвпын:—„Сесса тајі төвбыд лоө-мін
ножыны. Ок, ескө, уж бөрын кө шовыд
паччөрын кулыштны. Петырјас мыј? Окота
лоі—четчисны... Чөрту ставсө шуін дај лет-
чин“...

Тащөм мөвпјас вылас ворсөны Анна
Опонјас. Тајө мөвпсө зилөны јөсмөдны клас-
сөвөј врајјас, медым ордны вөрлөзан план.
Гуоөн і јавө, бурещ тащөм мөвпјас вылас
пыкобны асыныс вредительской ужсө нуді-
гөн. Но і тајө мөвпас-нын ем подув, көт і
бура гөгөрвотөм-на, но ем, коді отсалө Јарө-
лы меадысны тајө „чөрту ставсө шуін“ сыс.
Ем нін чувство, кыз колхозчыкөд, кыз бри-
гадаын ужалыолөн, кодлы ковмас кывкутны
не сөмын ас вөснасыс, но і бригада вөсна,
колхоз вөсна, „Петырјас мыј? Окота лоі—
летчын“. Сылы оз нін поз сөмын ас око-
такөд артыоны. Од Тімајас, Іллајас, ужалөны.
Оз омөла ужавны. Ужсө лучкі дөбөдөма. І
Јарө вьтк бригадаас.

І көт кыз асыс гортө летчыны көсјөмсө
оз оправдывајт,—і сјіөн, мыј „ме абу комсо-
молеч“,—мыјкө Јарөс кутө. Венчө Јарө пыш-
кын өтхія да уж дисциплина, „венчөны выл
да важ уж, вөр фабрика да дас дод кужөд
өстыө овмс“.

Кор Јарө дөддөчө летчыны некодлы вю-
таотгө гортас, абу случајной тащөм кывјас:
„да од Тіма местам-кө ме вөлі, сјі-жө колө-
кө вөчі. Асыным көсјөдөмнымөс од колө
тыртны. Сек ме шөщ-жө гөдөсујт“.

І тајө мөвпыс Јарөс бергөдіс бөр барак-
лаң. Веніс уж дисциплина, отувја интересјас
вөсна кывкутөм. Но венөмыс ез ачыс пет.

І Јарөдөн, і Петырлөн, і Јогор Ваокалөн вөж-
сөмыс оз мун самовокөн. Сјіө оз пет ачыс
крестьянин идеологияы. Сјіө вежөсөмыс муно
активной воздействию улын. Мелкобуржуазной
өтхіясө венө комсомолөн организованный
выныс, отувја ужлыө мыжыдлуысө петкөдлө-
мыс, классөвөј тышлөн јоса муномыс. Тіма-
лөн ічөтк тор јылыс висталөмыс, коді „кыв-
зан да ыжыдөн кажитчө“.

Ме бөстө сөмын Јарөс. Бөстө не сы вөс-
на, мыј Јарө кынчө вичной характерјас абу-
ө. Од Сандра Терен, нывјас-кыскасыөјас,
Петыр—ставныслөн ем јөзыс торјалана ас-
ланыс характерјас. І классөвөј враг агентаөн,
Анна Опонлөн, вөчыс вьвтө важной, но ме ас
водө ег сувтөдөмыс мог „Тімалөн бригада“
зоннас востыны. Менам могыс вөлі ердөдны
подув тенденцијассө выл морт чужөмыс, уж
вылө социалистической вјчөдөм чужөмыс.

Ме мөвпөн, Јарөдөн, Петырлөн, Јогор
Ваокалөн туыс петкөдлөны социалистической
революция вынјаслыө вермөмсө, ставнас ги-
жөдыс муно капитализма, собственностлы
паньд. Вөр шөрын чужө сознательноја клас-
јастөм социалистической общество стрөйтө.

Тімалөн бригада абу отнас. Комі вөрјасын
оурјасөн тащөм Тімајасыс, Јарөјасыс, Пе-
тырјасыс. Но ем-на уна і классөвөј врајјас,
кодјас гуоөн і јавө торкөны вөрлөзан ужлы.
Маркелјас, Анна Опонјас ез на бырны. Најө
вежөны тактикасө, маскаөбны, пырөны при-
јомщкјасө, десатникјасө. І көні малыс вред-
ительской ужсө оз каңавны, көні Тіма кодвөс-
көдөмыс абуөс, көні оз мун тыш мелкобур-
жуазной өтхіякөд уж дисциплина вөсна, көні
абу мобилизујтөма вөрлөзөм массасө классөвөј
врагкөд тышкаөбмө, көні чөв-лөн, зык-ні
шум, сені Анна Опонјаслы удајтчывлө-на
кыскавыны асланыс вөрлөзөмөсө.

Вөкыда-ө Ізјур Іван сувтөдө проблемасө
колхозчыкөс, гөл да шөркода олыс крестья-
нинөс перевоопитөйтөмын? Ме думыс, вөс-
кыда.

Вөкыда сјіөн, мыј „Тімалөн бригада“
ичөтк јукөн збыл оломөс. Ізјур Іван тајө
гижөднас јоса матыотчис социалистической ре-
ализмаан.

Дерт, тајө ставыс оз на вистав, мыј Ізјур
Іванлөн творческой метод боксаң, художест-
венной пријомјас боксаң некущөм нелучкјас
абу. Ме сорнөтө основной тенденцияјас јылыө.
Нелучкјас емөс шуам көт Јарөдөн комсомо-
лө пырөм јылыө. „Тривкјаліг тыр муніс Јарө.
Тривкјаліг тыр-жө луннас ужаліс, рытнас бара-
кө муніс“. Тајө оз ескөд, дај вьвтө чемад
оама.

Літо Жароўн вотаабыс (64-д лістбок) кыскі подзознателноў. Омблжыка петкөд-о-ма Тімаос, 100 прөчентноўн. Тани Ізжур Іван абу мездысөма схемаыо. Од Тіма—сію жо колхозчык, код вылын мыкө мында ем важ мелкобуржуазноў грузыс, но Тімалон сознательностыс, отува інересјас вөсна кыккүтөмыс Жарө ногө ыжыджык і кокныджыка венө важ мелкобуржуазноў коласјассө.

Кыв-мөд „Вөрын“ јылыо. „Вөрын“—повеот. Вісталомыс нуодоо повеотса герој нөмааныс. Шөр геројыс—Мірон Мітрөј, вөрлезы, гөл крөванін. Сы кывјасө, „өин-мөв“ петкөдлома объективноў мірсө—конкретноў участок—вөрлезоьм.

Художественноў пріомјаснас „Вөрын“ торјало „Тімалон бригада“ ыс.

Спеціфікаыс бурөщ сыын, мыј тани „јөз өинмөн“ лоө объективноў мірсө петкөдлыны. Тани колө тујавны, кыці пемыд, гөл крөванінлөн кыпалө вежөртөмыс, кыці чужө сознательноў вөрлезыо, тујавны сію геројјасаныс асоаныс вісталоьмөн. Сы өөрө тајө художественноў пріомыс, корө гіжысөан торја бура гөгөрвоөм, медым правфөвоја петкөдлыны объективноў мірсө, віставлысөмыс (геројысөмо) кыптөмсө.

Візоьдлам, кыц рөшајтө перевөспітајтан проблемөсө Сандрик Јогор. Заводітчө повеотыс важса вөрлезоьмын бытөвоў условіојас казтылоьмөн.

Со сію өөрпасыс женіда вісталоьмөн: „кујим лун чөж отырышја мунім. Вөвным өмөл. Воім „Вөравөскөз“. Пырім шөнтыоны кер вөчыојас дөрө. Олоьны ічөвік керкајасын, кснө ем көрт пач, му жоь, өшіөтөм, сувтны өн бөртчы... Вөчөм пөва чөм, пөстгөм біпур“.

Тајө колө вөлі авторлы сы вөсна, мед петкөдлыны өніја олан бытөвоў условіојассө, мед ортча сувгөдны өніја өөрпөскөд:

...Баракпөдөн тыдалыны југыд бі гырыс өшінјас.

Но оз-на ачыс југыд біја гырыс өшіна баракыс вістав ставсө.

Сію сөмын өві јүкөн. Могыс—ужөамсө вежны, ужсө вөчны „слава да чөот перјан, геројство да долөот петкөдлан ужө“. Могыс—гөгөрвоьны вөрлезоьмыс хожајственнопөлітөчөскөў значөньөсө. Могыс—жүгөдны крөванскөў, мелкобуржуазноў өвіхіјасө, өгранөченностсө, пөртны сознательноўја да вөч-мөстчөмөн соціаліам стрөітысө.

Тајө процессыс мунө чорыд классөвоў тыш условіојасын. Отарас Мірон Мітрөјјас, рабочком, Грөшајас, мукөд. Мөдарас Азымовас, Андрөј Андрөјөвічјас, Трөшјас. І тајө

перевөспітајтан процессыс бара-жо оз муө өвіхіјно, самотөкөн.

Медым муны Мірон Мітрөјам вөрө, пырыны бригадо, колө вөлі собранно дај не прөста, а гөл јөзлөн, колө вөлі казтыштыны мыј вөјөдө „өніја дырјө бабајас дөнын жујјалөмыс“. Колө вөлі казтыштыны граждөскөў војна јылыс, соціаліам стрөітан могјас јылыс. Медым гөгөрвоьны бригадоин ужалөмыс прөімушөствөсө, мед лоны ударныкөн, колө вөлі азыны Азымовјасөмо бригада көтны зі-лөмсө, Степан Петырјасөмо вөрөтөствөсө. Колө вөлі партјачөкөса сөкрөтарлөн, Грөшөлөн вөскөдлөм. Медым лоны прөданноўнөн партјөлы, колө вөлі азыны „тыр чужөмөн кулакјасөмо да сылы отсөбыојасөмо програм-масө“. Медым пырыны колхозө—колө вөлі гөгөрвоьны „міјанлы нөнөм жалөн оз кол. Мі сөмын і төдөлыөлім пөмыдыс-пөмыдө, өі лаыс вывті ужалөм, шыгсө да кынөмсө... Мі сөмын і төдөлыөлім керкөтыр өөмөјөн мырөөм, на вөсна лун і вој пөсөөм“.

Та бөкөан Сандрик Јогор кызынысө вөкыда пөскөдө руководствөлысө рөлсө. Кызынысө вөкыда рөрөшајтө і сію прөблөма, мыј сөмын общөствөнноў прөкөтөка артмөдө общөствөнноў сознөньөсө. Кызынысө вөкыда рөрөшајтө личностлысө рөл. Шуа кызынысө сы пөнда, мыј Сандрик Јогор унаалыны і көжө бөкө вөкыда петкөдлөмыс. Ем асыс сөма лубовөноө геројјаснас.

Сію петкөдчө көт сен, кер петкөдлө рабочком вылын сөралөмсө да рабочкомысөмо асө кутөм („мед бөрын балабөксө гыкјөліг тырјө матыөтчө рабочком“...—„А рабочком шы оз сөт... Оз өд пөз профсојузлы шуны „өмөл вөр“. Кушөм вөкөкалас—кодлы-кө быт сен керас, шуөма-да“... „Мөдөан-нын лубө меным заводса шыныс“... да с. в.).

Лібө сөні, кер петкөдлө комсомөчөлысө мөвпјассө рабочком вылө сөралөгөн.

Өлөксандрөлысө вөмсө, ужалөмсө, өујөма случөјно. Сөмын гөзөт лөзоьмыс да прөрыв лөмсө вөзөвыс казөлөмыс і петкөдлө Өлөксандрөлысө рөлсө.

Л.бө сөк, кер Мірон Мітрөј Трөшөмо вөв сөтлөмсө дөвјөлө „жалөзөз“ сөтлөмөн.

Но некөйтчө шөгмытөма петкөдлөма „вөжөдырсө“. Вөјөда кымынкө гіжөд тор: ...А ылаыс мыј вөрмө зөрдлө. Ыжыд төлысөла пыркөјөлө баракын став стөпа тырнас“.

—„Абу тајө бур вөзө... Мыј нөбуөд лөб“.

„Вөрлезоьм, шуөоьны „мырдөна“ уц-пө. Ужалөны кынысө сырк лөзоьмөн... Ескө горөдны—трөвога! ...Прөрыв-колө вөт күбөн лун!

— Уә!!!

—Уза-од...—Вӱлӱмкӱ гораӱз гораысоӱ...
„Узам... Заберитӱ ставнымӱс узан виӱм да пыктавмӱн узим-нин... Тӱрыт собраннӱ вӱлӱ. Бӱрӱмӱсны гӱжыӱс, јуралыӱс—нинӱм ез пуы. Унмовсалӱм вочасӱн да выӱӱзтӱ гӱжыыс шӱш пызан сајас унмовсоӱма“...

„... Прӱјомшӱкјаслӱн узӱмысла-лӱ узтӱмыс-ла-лӱ сӱнјасныс пыкталӱмаӱс“...

„Сенӱ мијан култрабӱтныча пыктавтӱмӱзыс-нын узӱма“...

„Пыри зӱла вежӱсас, кытӱнӱ гӱрд пелӱс-сылӱн канцеларӱјас, нужӱдчӱ нар вылас да ег-ӱ тӱдлы, кызи сетчӱ унмовысоӱма“...

„Онш. Не сомын меным... Быдӱнлы онш. Кодјас кок јыланыс-на вӱлӱнм—кодӱлӱны-жӱ“...

Тажӱ серпасыс да јӱра бӱрӱа вӱтлыӱм јылы, ошкӱд тышкаӱм јылыс Кӱроналӱн виӱтыс чӱнтӱн гӱжӱдыслыс збылунсӱ.

Поӱв вӱјӱдны нӱшта нелучкӱјассӱ, но менам могыс вӱлӱ основнӱј проблематӱкасӱ решӱјтӱм петкӱдлыным. Сы сертӱ тајӱ лоӱ тырмымӱн, мед гӱгӱрвонм основнӱј тенденцӱјјассӱ гӱжӱдыслыс.

„Тӱмалӱн бригада“ ӱ „Вӱрын“ кыкнаныс вӱрлеӱм јылыс. но абу ӱткоӱ гӱжӱдјас. Оз ӱткоӱа решӱјтны проблематӱкасӱ. Тајӱ-нин жењыдӱка видӱлӱмыс петкӱдӱ налыз торјалӱмсӱ не сомын жанрнас, овилнас, но ӱ содержаннӱнас, проблематӱастӱ разрешӱјтӱмнас олӱм збылас матыштӱмнас.

Тажӱ жењыдӱка видӱлӱмыс-нин ердӱ петкӱдӱ творческӱј методын ӱткымын нелучкӱјассӱ, кор сӱјӱ кешӱ реалӱзм туж вылыс

(узӱм серпас—„Вӱрын“), кор јавленнӱјассӱ петкӱдӱмын боотан ӱчӱ бок, а он став протворечӱјјаснас, существеннӱј обстојательствожаснас да виӱпчнӱј характерјаснас, кор боотан мортсӱ сувтан серпасӱн (Тӱма—„Тӱмалӱн бригадаын“ да с. в.).

Тажӱ кыкнан гӱжӱдыс јона-на улын социалистическӱј реалӱзм требовањнӱјас сертӱ. Кодӱ-на чорыда ужавны не сомын сӱјӱ писателјаслы, кодјасӱс ме тавӱ индӱ, но ӱ став советскӱј гӱжӱојаслы. Тајӱ гӱжӱдјасыс абу торја улынӱс, а вылынжыкӱс унжык мукӱд гӱжӱдјас дорыс.

Социалистическӱј реалӱзм методӱн оваадејтӱм јылыс оз поӱ сорнӱтны „вообще“. Сомын конкретнӱј гӱжӱдјас бура видӱлӱмӱн поӱ писателјаслы отсавны перестројтчыны Сомын бурсӱ ӱ нелучкӱјассӱ гӱжӱдыслыс петкӱдӱмӱн поӱ отсавны вескыда, правӱлнӱја проблематӱкасӱ разрешӱјтӱмын. Сомын пи-дӱја, марксистско-ленинскӱј теорӱја под вылын творческӱј проблематӱассӱ разрешӱјтӱмӱн, јорта крӱвӱка паекӱдӱмӱн вермам ӱдӱдӱны перестројкасӱ советскӱј писателјас сојузлыс.

Менам статӱа абу-на весӱг завтодӱтчӱм творческӱј проблематӱассӱ разрешӱјтӱмын. Ме сомын-на инда сӱјӱ выкыд значеннӱба у жсӱ жуӱдны колӱм вылӱ. Менам мог лоӱ пӱртӱма—советскӱј писателјас медвозја конференцӱја вылӱ-кӱ гӱжы јортјас локтасны сӱјӱ-жӱ кӱс-јӱмнас творческӱј проблематӱассӱ разрешӱјтӱмӱ кутчыоны, паскыда кӱ тајӱ вопросјасјыв-оыс лоӱ сорнӱтӱма конференцӱја вылас.

МИТРУК ЖАК ГИЖӨДЖАС ЖЫЛЫГ

Иъва өнибз оетис кык поетис: Бижа Огырбс (Бакурыо, көренибж Иъвасыс) да Митрук Жакбс (Ухтаыо, Иъва-жылыс). Бижа Огыр том гижыс-жас костыо сетис тбдчана кывбуржас. Мижан мот: тбдмаоны Митрук Жак гижбджаскбд.

Митрук Жак том-на: чужбма 1909 воыи. Заводбтбма гижны велбдбчигас 2 шупбд школа стенигазетын, сесоа „Краснбж Печора“ газетын, „Жугыд тужын“, „Комб комсомолын“; 1929 восак петас паокыдзык ерд выло: кутас асоыс гижбджас лезны „Ордымын“, „Ударныкын“. Митрук Жак кык во вбдб велбдбббн Абез школын (Уса жу вылын). Оби ужало „Кр. Печора“ газет редакцижын гижыббн.

Митрук Жак гижлб кывбуржас, вбстжас, фелжетовжас, селькоровскбж статтажас.

КЫВБУРЖАС

Аслаас гижбджас жылыо М. Жак шуб:

Med ужалыо
Сблбмб пырас
Кыж жем...
Med
Уж сажоан
Сижб

Мен мурталас дон“. („Ме оыла“... Ордым, 15-16 №, 1930 во).

Митрук Жакбн поезижа—зббж, революцижа пафоса, социализм вбсна тышкаоны чуксалав поезижа; сибб бзтб лыддыбыс: сблбмын мижан му (Сојуз) индустриализирүжтбм вбсна тышкаоны кбсбжбм. Поет шыаоб бид ыжыдзык тор выло мижан олбмын: вбрлзбжм, аеровиж Коми муын нубм, Коми му индустриализирүжтбм, капитализм кризис, мижан Сојуз оборона жонбдбм, с. в.

Унжык гижбджасыо ми адзам индустриальнбж мотивжас, петкбдлб, мыж сбмын индустриализацижа петкбдас ужалыо жбзбс паокыд туј выло, кокнбдас уж, оетас долыд олбм,— стрббтам социализм.

Тыриб,
Тыриб
Выныс кбртлбн.
Сижб выл

Олбмббн шуд. („Лобач“, Ордым, 1930, в. 15-16 №).

Мбдлаын („дорам ми“... Ударник, 1931, в. 2 №) гижб:

Горажык!
Горажык!..
спортчыо оз муз...
Сы вына сојжасбм
Му вылас дороб
Олбмы
Зирдалан
Вбвлытбм шуд.

М. Жак кбсбж петкбдлаыны шбщ, кыж мунб индустриализацижа Коми муын:

Вбж му паста
Артым вылбб
Тбвкбд
Сени оылам. („Кымбр“ Ударник, 1931, в. № 1).

„Выл вбзков“ кывбурын М. Жак петкбдлб, кыж мбдбс кыптыны Ухтаын нерп пербав промышленност, кыж визув порбгбб Иъва паныд паракбд вбжбс кбрта кблуј—машинажас пержыны нерп.

Кыпбдчб ва паныд „Отмел“:
Бытббкб пулемет
Лапанас шлопкб...
Сбд шывыс трубасыс
Бб-кинбн брызбб!..
Снаст жылын баржажас
Катбдб кыкбс.
Свбстокнас горбдлаас:
Еббссб содтб.

Иъва жу—визув, коотбб: парокбдлбн еббсыс вбсбгтб оз тырмы кык баржа кыскыны. Сувтбдны? Косбдны? Оз поз! Колб кыпбдны промышленност, „сафмбдны“ озырунсб Коми мулыс. Та-вбсна колб оетны отсбг ужалыо жбзлы:

„Гбрд Ухта“ колхозыс
Локтбмао ставбн.
домбмао гезжасбм:
Содтбны вын.
Катбны!
Лептбны!

Бөрө оз мун,
Баржајас воэлаңо пыр...
Воэлаңо
Воэлаңо өтаро

Ез дөнчы,
Чапаоіс
Заводо воіс.
Нтерп перјан көлујсө
Тырмымөн вајіс.
Немөвөј вөвалытөм
Восковјас вөчіс.
Кывалытөм
Веріттөм
Туј „Отмель“ востіс.
Кајіс-тај!
Тырміс тај вын!
Код шуас, оломмыс
Воэо оз мун?!
Бына пөс сөломөн
Сөкылдун
Бертны мі вермам!

Мөд кывбурын „Вој муын“ М. Јак пет-
көдлө, кыз Вој му вежөс, выл олом кыптө,
выноалө, заводјас луны-лун быдмө, щынөн
му төбсө, уң шыыс сынөдсө кооалө—
гыпкө.

Тажө характернөјдык да буржык кывбур-
јасыс. Мукөдсө колам өнө кешл бөкө. Нажөс
ме кута каңтывалыны сөрөнжык, кор матыст-
ча крөтөка бердас. Мея өнө окота „відамны“
бөрја, тавооа гөжөдјас.—М. Јак том гөжыс-на.
Ферт, выјым сылөн зөв уна нелучкөторјас.
Интереснө со мыј: быдмө оз М. Јак аслас
гөжөдјасас? Буржыкөс абу бөрја сылөн гөжөд-
јасмыс?

Ме сін воэын кујим кывбур, кодјасөс вөлі
лезөмаөс „Кр. Печора“ газетын: „Капітал
еш ерав“, „Міјан могыс—мірөн овны“ да
„Ставөн вај план тыртны петам“. Медвоэза
кыкыс пыщкөсөаныс пөштө өткөдөс. Колө
танө-жө шуны, мыј абу бур поетлы өвөтор
јылыс—да нөшта-нын: пөштө өнө кадө—уна
гөжөд сөтны. Колө поетлы лоны „скупжыкөн“
аслад кывјаснад. Колө вөлі „суктыны“ асынд
мөвпјастө, пыдөжык сөломнад јөддыны, чу-
көртны унжык буржык образјас тајө тема
гөгөрмыс, сеоса-нын гөжыны. Мөдног, тенад
образјас, мөвпјас—паккалөны, разалөны,
„ныжмөны“: кывбур пөрө рөфмујтөм вөтө.
Сөдтыны-кө татчө, мыј өвөтор јылыс уна
вөт гөжыны сөз-жө абу бур, сөк тајө лөас
гөгөрвоана.

Пролетариатлөн поет щөщ агөтатор, про-
пагандөст: сөјө аслас өружөбөн тышкасөс выл
соціалнөј стрөј—коммунизм вөсна, лөгалө,
тышкасөс важ, капитал өмөс вылө.

„Ставөн вај план тыртны петам“ гөжөма
Ражком заданнө куңа.—Вөрлөзөм Көмі муын
—медөа ыжыд мөг. Колө вөлі, медым уңа-
лыс јөз Ізва рајоныс ставөн—массаөн ызөптөс-
петөс вөрө тышкасны тајө план тыртөм вөсна.
Поетлы аслас гөжөдјасын колө котыртны,
кыпөдны уңалыс јөзөс хоңајственнөј планјас
тыртөм вылө, өзтывы најө сөломын өнту-
ңазам, вермыны көсөм.

М. Јак тајө гөжөдын, медвоэ, сөтө фон,
кызө став Сојуз пастала быд рөчын паккалө,
кыпалө уңлөн выл гы. Сеоса сөтө Ізва
рајонса соціализм стрөбитан сөрпөсјас:

Му пыщсаң петөмөн
солыда лөлыштө
Став муөд
Војывөса нөрп.
Міјанын кыпөдчө
Свет вылө мытчысө
Суднојас вөчалан верф!

Јур вөмас „туплаос“,
Оравтөг гарлаос
Налөн
Пыр өтөама дум:
Төмп вөсна!
Төмп вөсна!
Ужтөг не воштыны
Нөвө,
Лөшнөј час, лун.
Выл чужыс стрөкјас,
Кыпөдчысө гөгантјас
Міјанлыс
Көрөны вөр.
Најалөн подувјас,
Быдмыс выл сөвөајас
Гөрвөны міјан:
„Вај вөр“!

сырө-нө та оямөн,
Мыш сөјө зөбөомөн
Асынысөс
Јанөдам мі?
Важөн өд гымгөням
Ударнөј брөгадәјас
Уң выааныд—
Кылааныд ті?!

Нөлөј-жө сувтламөј,
Звучыкјас корөмлы
Шуамөј
Өтувја кыв, с. в.

Тажө гөжөма зөбө, гөгөрвоана (убөдөтел-
нөј) кывјасөн. Талөн нелучкөјас сөжөаныс:
шылөдтөм, вывті куң—колө сөкө неуна
„суктыны“, „лөчмөдны“ кывјассө.

Колѳ шуны, мыј тајѳ бѳрја кывбурјасы буржыкѳ: М. Јак кыз поет, быдмѳ. Мјан мог—индыны ғырысжык ыелучкјассѳ сјјѳ гјжѳдјасы, отсавны поетлы адзыны најѳс, бырѳдны. Тајѳ ыелучкјас унжыкыссѳ ежса ыелучкјас. Поетлы некыз оз поѳ вувѳдны ежсѳ, формасѳ, мчлунсѳ ас кывбурјасы: мѳд ног кывбур оз ло кывбур, оз ло искуство, поет оз вермы сетны художества гјжѳд ас.

Мітрук Јаклѳн гјжѳдјас слабѳс-на художество бокаан. Уналары адзан, кѳнѳ М. Јак вѳгламѳ сѳмын рјфма бѳрса: сывѳсна быдсѳн пышкѳссѳ шыкѳдѳ. Бостѳј, шуам, „Јон ғымѳн воѳѳ“ (Ударник, 1932 в., 3-4 №). Тајѳ гјжѳд—слаб, абу обрабатјтѳма, гјжѳма термасѳ-мѳн, термасѳмѳн сетѳма печатѳ. Татыс поѳѳ щѳѳ лыффыны сещѳм кывјас:

Кисѳм пожыс быдмас
Му паста ломѳан
дона шуд.

Кисѳм пожыс быдмас дѳна шуд?—тајѳ—бѳллѳберда, тан шогмытѳм кывјас.

Бостѳј тѳ сылыс „Кѳр“ (Ударник, 1931, в. 3-4 №). Тајѳ лок пышкѳссан ѳ ежсаыс. —Темаыс—бур. Зев колѳ мјан Комѳ лѳвѳратураын петкѳдлыны Іѳва, Печѳра, тундра мујас. Најѳ пѳшѳѳ абу петкѳдлѳмаѳс. Поѳѳ шуны унжык: најѳ ез на пырны Комѳ лѳвѳратураѳ. М. Јаклѳн, кыз Іѳва поетлѳн, колѳ петкѳдлыны сјјѳ серпасјассѳ, сетѳс ужалыс јѳзлыс олѳм, налыс соціалѳзм стрѳјтан ужсѳ. Поѳѳ гјжыны уна героическѳј поемајас Іѳва-Печѳраса ужалыс јѳз жеждјаскѳд тышкасѳмыс. Кор став честнѳј, сѳвет влаотлы преданнѳј јѳзыс Іѳваын тышкасѳс жеждјаскѳд да оурс гѳгѳр мортлы семјаснаныс лѳѳ жеждјасыс пышјыны Ежваѳ—ез-ѳ вѳв тајѳ аслыс пѳлѳс „Железвѳј потѳк“? Мыјла не петкѳдлыны важ болшевик, Печѳраса ужалыс јѳзлыс вождсѳ—Зыковлыс ужсѳ, тышсѳ? Зыков Іѳва ужалыс јѳз костѳ колѳма асѳ рафѳтѳм, бурѳн каѳтывлѳм. Зыковлыс револуцјја вѳсна ужсѳ, сылыс тышсѳ сѳвет влаот јонмѳдѳм вѳсна весѳгтѳ поснѳ челад каѳтывлѳны, тѳдѳны. Мыјла Іѳва поетјаслѳн кѳнѳм сы јылыс абу гјжѳма? Мыјла лѳвѳратура пыр Іѳваса ужалыс јѳз соціалѳзм вѳсна тышкѳн не тѳдмѳдны став Комѳ јѳзсѳ?

Сѳсса абу тырмана, кор поет гјжѳ „вообщѳ“, соціалѳзм вермѳмјас јылыс, кулак да колхознѳк кост тыш јылыс. Поецјјалы, лѳвѳратуралы, сјз-жѳ колѳ лѳны конкретнѳн. Кор гјжѳны классѳвѳј костса тыш јылыс „вообщѳ“,

абу тырмана (ме ег шу, мыј кѳкѳр оз поѳ: ме боота правѳлѳ): классѳвѳј тыш пыр мунѳ кушѳмкѳ оѳктын, кушѳмкѳ определѳннѳј соціал обстановкаын, —сен выјым ловја јѳз, ловја классјас, на костын мунѳ ловја тыш, најѳ вѳчѳны ловја олѳм. Колѳ гѳгѳрвоны, мыј кулак, колхознѳк абу абстрактнѳј јѳз. Вот тајѳ ловја јѳзысыс ловја тышсѳ колѳ ѳ петкѳдлыны. Колѳ унжык факт, олѳмыс бостѳм материал. Но тајѳ щѳктѳ велѳдны олѳмсѳ. Оз поѳѳ ѳтѳ ассыд јурвѳмтѳ „ноналѳмѳн“ гјжыны.—Сјз-жѳ мјан досѳвѳженнѳјас јылыс. Мыјла не петкѳдлыны, кыз І Ухтаын, Кожваын, Нѳшаын, Воркутаын—став Печѳраса быдмѳны заводјас, кыптѳ индустрјја, вежѳ олѳмыс? Колѳ. Но пѳшѳѳ ог адѳѳ.

М. Јаклѳн пѳшѳѳ став кывбурыс шылѳдтѳм, молѳдтѳм. Тѳдѳѳ, мыј поет еѳа ужалѳ аслас гјжѳдјас вылыс. Выјымѳе бур образјас, мѳча кывјас, но накостын уна ыелучкјас: кывбур лѳѳ мыссытѳм, лѳѳ јуроѳа (сынасѳтѳм) ныв код.

Адзан, мыј оз бура тѳд классѳкјасѳс. Оз налыс велѳдчы гјжыны. Тајѳ, колѳ шуны, уна комѳ поетлѳн тырмытѳмтор. Колѳ гѳгѳрвоны унаыс вѳставлѳмтор: классѳкјаслыс техника тѳдтѳг, сјјѳн овладејтѳг оз поѳѳ лѳны бур пролетарјат поетѳн. Пролетарјат оз ѳтѳкайтчы буржуазјја културасыс зоннас. Сјјѳ сѳмын шыбытѳ шогмытѳмторјассѳ. Пролетарјат култура кыпѳдысјаслы, сјзкѳ, колѳ тајѳ буржуазнѳј културасѳ бура тѳдны, сјјѳс велѳдны, медым шыбытны став тужтѳмторјассѳ, а мыј ем бурыс—бостыны, кужны испѳлзујтны најѳс асланым гјжѳдјасын.—Мѳд ног оз вермы лѳны.

Тајѳ колѳ шуны ѳ Мітрук Јак јылыс.

Ме гашкѳ вывтѳ стрѳгѳја крѳтѳкаалѳ М. Јаклыс кывбурјас. ыелучкјас ме индѳ сылы пѳлза вылѳ. М. Јак вермас лѳны бур поетѳн. Колѳ сѳмын ас вылыс јонжыка ужавны, колѳ сѳмын бур мам моз ѳлѳмоанжык „чужтыны“, „быдтыны“ ассыд кывбурјас. Колѳ сѳмын... нѳшта-на ѳтѳ тор, код јылыс ме вѳстала помас. Ме еска, мыј М. Јак лѳас бур гјжысѳн; ме сјјѳн ѳ вѳстала сјјѳ гјжѳдјас јылыс, мѳдног кѳнѳм еѳкѳ вѳлѳ мен бызгыныс.

Тајѳ крѳтѳка јукѳдсѳ ме кѳсја помавны М. Јак кывјасѳн:

Оз кус жар шѳндѳ—јара сотѳ:
Пыр савкјѳ, ворсѳ зарнѳ рѳм.
Оз быр, а став му паста соѳѳ
Том јѳзлѳн кјас чорыд вын,

БИГТЈАС

М. Јак кор оурō гижō и прозаѝн. Ме бура гōда сōмын „Сјалōм лечыо петис“ (Ударник, 1931 в., 5 №). Тани петкōдчō классōвōј тыш колхозјас стрōитōм гōѝр. „Геројјаснас“ бōрјōма кулак Кушкыр Петырōс да гōла олыс — зил мортōс—Миѝаѝс. Петкōдчō, кыз Кушкыр Петыр уждōдōм бōрын Миѝаѝс јуктōдас цѝајōн, сесса винаѝн, гартас колхоз јылыс сорни да кутас Миѝалы асыс кулак думјас суины, „ас улас бертны, ас бала вылас зевтны“. Миѝа збылыс веритјас. Лоас собраниѝ. Сени Миѝа. „Свинеч бруста лōз кымōрōн мōвкјалан завыв моз кымōртлас да кымōртлас.. Петырлōн „коллективјасыд дыр оз овны“ кывјасыс сјјōс оура гаг моз јōждōдлōны. Ез вермы терпитны, шуѝ, оз-жō тыр гōлōсѝа:—Нинōмла, коллективјасыд, быртō оз овны. Мукōдлаас тај став коллективыс-нин павалōма а“.

Сыаѝн қомадырōа друг Васō бoстōѝ убеждѝтны... „Сōмын Васōлōн лечыд кывјасыс сылыс вѝр-јасō вундыштисны, оѝлōм дорас пырисны да сетчō водисны“.—„Абу-нин сјјō Миѝа, кодѝ бōрлан лух и вој муралѝс, оѝкт паста став ужсō пмркōдѝс, лōч ва моз кыла-лѝс, руалѝс, ез мōдлы пуны. Оѝни выл Миѝа: јурвемас тышкаѝѝ кык пōлōс зев ыжыд думōн“.

Бōрынас Миѝалы вoсōѝ петантујыс: „кыв-ни жын, мевозын ѝвѝ туј: колхозō пырны“. Помасō сѝрпасѝн, кызѝ колхозникјас артелѝн мунōны уж вылō. На кoстын Миѝа. Сјјōс бōрјōмас бригаѝрō. „Миѝа чорыд сōлōма, дoналōм крукōн весѝг ѝни он вермы пер-јыны выл думјассō“.

Тажō бур вѝст. Зев веоқыда, верѝтана М. Јак

ставсō гижō. Бѝпјас закончениѝѝо. Тајѝ вѝотыс збылыс бoстōма оѝлōмыс. Пышкōсoамыс ме адча сōмын ѝвѝ нелучкѝ: вунōдōма комму-нистјаслыс авангарднōј руковоѝащōј рол колхозјас тегѝгōн. Тајō колō вѝлѝ щōщ петкōд-лыны.

Прозаѝн гѝжны коккѝджык. Тан абу чорыд нормајас—ердыс паскыдджык. М. Јак вермас бура гѝжны вѝотјас. Колō јонжыка гѝжны прозаѝн.

Опѝѝ жō лōѝ бергōдчывны. Кōни тајѝ со-бытѝѝоыс мунō? Изваын? Колō думајтны сен: кулак мынтыѝѝ Миѝалы ужалѝсмыс кōр кок-јасѝн. Сōмын та сѝрти тōдан. Но Изваын выјым аслас ѝбычѝјас, торјалō неуна сoорѝ-мыс. Поѝѝ-ѝ тајѝс вунōдны? Оѝ. Вōд секи гѝжōд оз петкōдлы действѝтельностис тырнас, сјјō—мыј выјым,—вошō художество бoкан дoныс. Таѝтō, ме сѝкō шуѝ, обезличѝвајтчыѝѝ социѝлнōј конкретнōј обстановкыс. Художник оз вермы тајѝс вунōдны.

Ме шуѝ, меса Изваса комѝјаслōн торјалō сoорѝмыс. Выјым КАПП конференцѝјалōн шуѝм, мыј возōвмылō Коми лѝтература кыв кутас озырмыны щōщ мукōд торја рајонса сoорѝмыс кывјассō бoстōмōн. Коми кыв озыр-мōдōм некыз оз поѝ вунōдны. Изваын выјым зев уна небыд, мелѝ, мѝча кывјас, кодјассō колō оујны Коми лѝтератураѝ. Изва поетјас-лōн, щōщ М. Јаклōн, сѝкō, мoг: тајѝ мѝча Изва кывјассō пыртны Коми лѝтератураѝ, мед налōн гѝжōдјас „шорјас“-моз „вѝзувтōдисны“ (вајисны) Коми лѝтератураѝ, озырмōдисны сјјōс щōщ кывјаснас, образјаснас.

Тажōн ме помала. Мем окота надејтчыны, мыј Изваса поетјас кутасны сōвмыны... Коми поезѝја регыдōн кутас јонжыка јургыны Изваын, Печераын.

Редколлегия:

ПОПОВ Н. П.
РОЧЕВ А. Г.
ПОПОВ Ф. Ф.
ОСИПОВ И. А.

Вр. отв. редактора А. РОЧЕВ.

НЗС Коми
1-1

СУЗÖДÖJ ЛЫДdÖJ

ХУДОЖЕСТВ.-СОВЕТСКОJ ЛИТЕРАТУРА
КОМИ ЖУРНАЛ

„УДАРНІК“

ЛЕЗÖНЫ ВКП (б) ОК-лөн' КУЛТПРОП да
КОМИ ОБЛАСТУВСА СÖВЕТСКОJ
ПИСАФЕЛJАС СОJУЗЛÖН ОРГКОМИТЕТ
ПЕТО БЫД ТÖЛЫГЫН ÖТЧЫД

„УДАРНІК“ журнал петкөдлө Коми муын, Воjвыв
краjын да СССР-ын социализм стрöйтөм, төдмөдө совет-
скöj роч да коми художествоа литератураөн, тышка-
оö классöвöj враjаскөд да најö агентjаскөд партия ге-
неральнöj туйвиç вöсна, нубдö кос партия национальнöj
политикаыс кезласöмкөд, великодержавнöj шовинизмкөд
да меставывса национализмкөд.

„УДАРНІК“ велөдö да быдтö том выль гижыясöс
„УДАРНІК“-ын печатаjтоöны виотjас, кывбурjас, очерк-
jас советскöj коми гижыяслөн.

Быд ударниклы, вöрлезымылы, колхоз-
никлы колö сузöдны „УДАРНІК“ даj гижны
сетчö аслыныс, кыçи тышкаоöны најö асланыс участка-
ныс промфинплан тыртөм вöсна, социалистическöj стро-
ителство вöсна.

ТЕРМАГОJ ГИЖЫНЫ 1933 ВО ВЫЛÖ

СУЗÖДАН ДОН:

3 тöлыс кезлö—1 шайт 50 ур | 12 тöлыс кезлö—6 шайт
6 тöлыс кезлö—3 шайт | Торја номерлөн доныс 80 ур

СУЗÖДНЫ ПОЧÖ БЫД ПОШТÖВÖJ
ОТДЕЛЕННÖЫГ